Pastoral Counseling ခရံဝ်ဖိတၢ်ကဟုကယၥ်သးအတၢ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချွ

Contents

l.	Ba	asic Information about Pastoral Counseling	5
Δ	١.	What is counseling?	5
В	3.	What is not counseling?	6
C	.	What is involved in soul care?	6
D).	What is the role of the pastoral counselor?	7
Е		What are the goals of pastoral counseling?	8
F		What kind of people get counseling?	8
G	ì.	What are the resources of pastoral counseling?	9
H	۱.	What ethical principles should pastoral counselors follow?	. 10
II.	Bi	blical Foundation for Counseling	. 12
Δ	١.	To comfort and give hope in Christ	. 12
В	3.	Imago Dei (Image of God)	. 13
III.		Basic Counseling Skills	. 16
Δ	١.	Basic skills	. 16
IV.		The Three Stage Model	. 18
Δ	١.	Exploration Stage	. 20
В	3.	Insight Stage	. 22
C	· ·	Action Stage	. 24
D).	Counselee's Stage of Readiness for Change	. 26
V.	Cł	nallenges and Opportunities for Churches	. 28
Δ	١.	Challenges	. 28
В	3.	Opportunities	. 29
VI.		Family Ministry	. 30
Δ	١.	Parent and child relationships	. 30
	a)	Unhealthy patterns in family	. 30
	b)	Parenting styles	.31
VII.		Understanding Adolescents	. 36
Δ	١.	Body Changes	.37
В	3.	Brain changes	.38
C		Psychosocial changes	. 40
D).	Implications	.40

Ε.	. What can we do?	43	
F.	. The 7 Cs: The Essential Building Blocks of Resilience	44	
VIII.	Trauma	48	
Α	. Symptoms	48	
В	. What a church can do	50	
IX.	Self-care	52	
Α	Occupational hazards	52	
В	. Other constraints	52	
C	. What you can do	52	
Χ.	Conclusion	54	
Арр	Appendix A – Christian Dating55		
Арр	Appendix B – Pre-marital Counselling55		

Goals of this class

တ္ခါမွာလိုအတ္ခါတို့၌

- To introduce very basic concepts of pastoral counseling and biblical foundation for counseling.
- To expose students to some basic counseling skills.
- To offer a glimpse of using a selected counseling model.
- To present particular information and resources related to family ministry.
- To gain an understanding of the importance of self-care.
- ခ်သီးပှာမာလိတာ်ကသုဉ်ညါ တာဂ်ုဂ်ခီဉ်ထီးတနီး ဘဉ်ဃးဒီး ခရံဝ်ဖိတာ်ကဟုကယင် သးအတာ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချွ (pastoral counseling) ဒီး လံဝ်စီဆုံအတာဂ်ုဂ်တာ်ကျိုအင်္ဂျခီဉ်ထီးဘဉ်ဃးဒီး counseling နှဉ်လီး.
- ဒ်သီးပှာမာလိတ်္ဂကန်္ဂာပ်္ဂ counseling အတဂ်သူတဂ်ဘဉ် အခ်ီဉ်ထံးတဖဉ်.
- ဒ်သီး ပှာမၤလိတ႑် ကထံဉ်တဖုံးဘဉ်ဝဲ ပှာသူ counseling model အဒိအကျ်တခါ.
- ဒ်သီးပှာမာလိတ် ကမာန့် တင်္ဂြာကြိုတနီး ဘဉ်ဃးဒီး ခရံဝ်ဖိတ်ဉ်ပူးယီပူးတင်္ဂသးခုကစီဉ် အတင်္ဂြံးတြမ်ား
- ဒ်သီးပှၤမၤလိတ္ ကန္ဂါပၢ လာတာကဟုကယဉ်လီး က္ခၤပသး မ္ခါအတရဲရှိဒိုခ်

I. Basic Information about Pastoral Counseling I. တ႑်ဂ္႑ခ်ီဉ်ထံးဘဉ်ဃးဒီး ခရံဝ်ဖိတ႑်ကဟုကယဉ်သးအတ႑်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချွ

A. What is counseling? က• counseling မှါတါမနာလဲဉ်•

? How do you understand pastoral counseling?	? နန ^{ာ်} ပော် counseling ဒ်လဲဉ်.
 Traditionally, pastoral counseling is called "Soul Care."¹ Soul (Hebrew = nepesh, Greek = psyche) basically refers to the whole person. It is not a part of a person but the total self. Therefore, when you care for the soul, you are caring for the well-being of a person, with a concern for his or her inner life of thinking, feeling, and willing. True soul care is concerned with the well-being and growth of the whole person. 	 ခ်လု်လါတြာဆဲးတြာလြဲးအသီး, pastoral counseling နှဉ် ဘဉ်တြာကိုးအား လာ "တာကြဟုကယဉ်သူသမှု" နှဉ်လီး. သူသမှု (ဧူးတြံ - နဲးဖွဲးရှဲ, ဟူးလုဉ် - စရှံ) အခ်ဳပညီ မှါဝဲ ပူကညီဒီဂုအတာမှါကော်လီး. တမ္ာပြုကညီတဂုအတာမှာတြာ တက္ခတခ်ီဘဉ်. အနဉ်သတား, ဖွဲ့နကဟုကယဉ် သူသမှု နှဉ်, မှါဝဲ နကဟုကယဉ် ပုုကညီဒီဂုညါ, အိဉ်ဒီးတာသူအာဉ် လာပုုအားအတာအာဉ်ဆိုညှင့်အိုင်ချွဲအင်္ဂါ ဒီး ပုုအားအသူသမှုလျအကိုပူးဘဉ်ယားဒီး အတာဆိကမိဉ်, အတာကလာက်တူကြာဉ်တာ, ဒီး အတာသာအာဉ်တာ တဖဉ်နှဉ်လီး. တာကဟုကယဉ်သာသမှုအားအာဉ်ခီးတာသားအာဉ်လာ ပုုဒီဂုညါအတာအာဉ်ဆိုသို့သို့သို့သည်။ အင်္ဂါသီး လာအတာခြင့်အာဂ်ချ်သောက်သာချင်း အင်္ဂြာသည် တာ လာကိုသောက်သာချင်း အင်္ဂြာသည် အာဂ်ခံ လာကုကလာခဲ့သောက်သာချင်း လာခံလာခိုသည် အင်္ဂါသီး လာအတာခြင့်တို့သို့သို့လိုး.
 Modern pastoral counseling today integrates Christian faith and psychology (the science that deals with mental processes and behavior.) They integrate Biblical principles with mental health, psychology, and human development theories to treat interpersonal, behavior, emotional, and cognitive disorders. 	 မု ်မဆါတနံးအံး ခဲ့ခါ pastoral counseling ပင်ဖိုင် ခရံင်ဖိအတင်္ဂစူ်းတင်္ဂနင် ဒီး သးဂ့်ဂ်ီပီညါ (စဲအာ့်ဂိတ်သည်ညါဘင်္ဂယးဒီး သးသဲ့ဝညါဆိကမိုင်တင်္ဂ ဒီး ပတင်္ဂအိုင်မှုအိုင်ုဂဲး) နှင့်လီး. အဝဲသဲ့င်ုပင်ဖိုင်ုဝဲ လံင်စီဆုံအတင်္ဂသိုင်လိ တဖင်္ဂ ဒီး သးတင်္ဂကူစါယါဘျ်, သးဂဲ့ဂ်ီပီညါ, ဒီး ပှာကညီ အတင်္ဂလဲဒိုင်ထီဉ်တဆီတဆီအတင်္ဂသဲ့ဝညါဒိတ်င်တဖဉ် ဒ်သီး ကကူစါယါဘျ် တင်္ဂတဘင်္ဂလီးဘင်္ဂစး တဖင်ုလ၊ အဘင်္ဂယးဒီး တဂၤဒီးတဂၤတင်္ဂဘင်္ဂသး

¹ David G. Benner, Strategic Pastoral Counseling. (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2003), 14-40.

အဘၢဉ်စπ, တၢ်အိဉ်မူအိဉ်ဂဲၤ, သးအတူၫ်ဘဉ် အတၢ်ဟူးတၫ်ဂဲၤ, ဒီး သးအတၫ်သ့ဉ်ညါ
တၢ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

B. What is not counseling?

ခ. counseling တမ္နာ်တာမြန္းလဲဉ်.

LedReaSol	ling people what to do cturing people adily dispensing advice ving people's problems anging people		တဲပှၤလၢပှၤကဘဉ်မၤဒ်အံၤဒ်လဲဉ်. စံဉ်တဲၤတဲလီးတ႑်ဆူပှၤအအိဉ်. ဟ့ဉ်လီးတ႑်ကူဉ်တ႑်ဖးတဘျီဃီ. မၤဆှဲပျီကွံဝ်ပှၤအတ႑်ဂ့႖်ကီတဖဉ်. ဆီတလဲပှၤ.
	w can these points present challenges in culture?	?	တ ်္ဂတဖဉ်လ၊ဘဉ်တ ်ပဝ်ဖျ်အီးလ၊ထးနှဉ် ကဲထီဉ် တ ်္ဂဂ်ကီတဖဉ်လ၊ပတ ်ဆဲးတ ်္ဂလ၊ အပူးသွဒ်လဲဉ်.

C. <u>What is involved in soul care?</u> ခ. တါကဟုကယၥ်သးသမူအတါမာမ္ာ်အိဉ်အသးဒ်လဲဉ်.

 Healing: Help someone overcome an impairment and move toward wholeness. Sustaining: Help a hurting person endure and transcend devastating circumstances. Reconciling: Help rebuild broken relationships. Guiding: Help a person make wise choices with the aim to grow spiritually.² 	၁. တ႞ကူစါယါဘျါ - မၤစπၦၤဒ်သိးအကလဲၤခီဖိျမၤနπ တ႞သးဟးဂီၤတ႞ာလၢတၦဲၤသ့ဉ်တဖဉ် ဒီး သူးအသးလၢကျဲဆူ တ႞ဂ္ၤအလၢအၦဲၤအအိဉ် နေ့ဉ်လီၤ. ၂. တ႞ခုးအိဉ်ကၢအိဉ်ခ်ိးခုးမူခုးဂဲၤ - မၤစπၦၤဒ်သိး ပုၤလၢအဘဉ်ဆူးဘဉ်ဆါ အသူဉ်ဘဉ်ဒိသးဘဉ်ဒိ ကအိဉ်စံဝ် အိဉ်ကျπလၢတ႞တူ႞ဘဉ်အပူၤဒီး ကစိဝ်ထီဉ်ဖီအသး ထီဉ်ထီနှံ့ဒ်တ႞အိဉ်အသးသ့ဉ်တဖဉ်လၢအမၤဟးဂူဝ် ဟးဂီၤတ႞တဖဉ်နေ့ဉ်လီၤ. ၃. တ႞မၤဃူမၤဖိးမၤဘဉ်လိဉ်ဖီးမံတ႞ - မၤစπၦၤ ဒ်သိး အကက္ၤဘိုကဒါက္ၤတ႞ရုလိဉ်မှဉ်လိဉ်လၢအဟးဂုဝ် ဟးဂီးကွံဝ် တဖဉ်နေ့ဉ်လီၤ ၄. တ႞နဲဉ်လိတ႞ - မၤစπၦၤဒ်သိး အကအိဉ်ဒီး တ႞ဃုထၢ အဘဉ်တဖဉ် လၢကဒုးဒိဉ်ထီဉ် အာၤလၢနီ႞သး နေ့ဉ်လီၤ.
---	---

² William V. Arnold, *Introduction to Pastoral Care*. (Philadelphia, PA: The Westminster Press, 1982), 78.

- According to David G Brenner, "Pastoral counseling involves the establishment of a time-limited relationship that is structured to provide comfort for troubled persons by enhancing their awareness of God's grace and faithful presence and thereby increasing their ability to live their lives more fully in the light of these realizations."

Soul-care empowers people by helping them to ...

- Analyze their behavior, emotions, and relationships.
- Communicate their thoughts and feelings constructively.
- Process their anxiety, depression, and anger that show up in many forms.
- Deal with pain and sadness and work through the losses.
- Find meaning in life in the love and grace of God.

တာ်ကဟုကယဉ်သးသမူ ဟံ့ဉ်စိဟ့ဉ်ကမီး ပှးကညီ ခ်ီဖျိ အမၤစၤအီးလၢ --

- တ ်ပင်္ဝထံနီးဖူး အတ ်ာအိုင်မှုအိုင်ုဂ်း, အသူးအတ ်ာ ဟူးတ ်ာဂဲး, ဒီး အတ ်ာရုလိုင်မှင်လိုင်တဖင်္ဝ.
- တၫ်ဆဲးကျာစိၥ်ဆု၊ အတၫ်ဆိကမိဉ် ဒီး
 အတၫ်တူ်ၫဘဉ် ခီဉ်ဘဉ်တၫ်တဖဉ်
 လၫကျဲလၢအကဲဘျူးမၤဂ့ၤထီဉ်တၫ်.
- တာ်လဲးခီဖို တာ်တူာ်ဘဉ်တာ် ဒီး တာ်သူဉ်အူးသးအူးဒီး တာ်လီးမာ်တဖဉ်လာသးသမှုအပူး.
- တၢ်ဃုထံဉ်န့ ်ာ သးသမူအခ်ီညီလ၊ ယွၤအတၢ်အဲဉ်ဒီး အဘူးအဖိုဉ်အပူၤ.
- **?** How is your church already involved in soul care?
- ? How can we do better?

- ? နတၢ်အိုဉ်ဖိုဉ်မၤပဉ်စπ တၢ်ကဟုကယဉ်သးသမူ အတၢ်မၤ ဒ်လဲဉ်.
- ? နမၤဂုၤထီဉ်တ႑် ကသ့ဒ်လဲဉ်.

D. What is the role of the pastoral counselor?

ဂ. Pastor counselor နှဉ်မၤတၢ်မန္ၢလဲဉ်.

- Represent religious beliefs and values. Bring Christian meaning to bear on human problems.
- အဝဲကဲဝဲ တၫ်ဘူဉ်တၫ်ဘါ အတၫ်စူၫ်တၫနဝ် (လၢခရံဝ်အပူၤ) ဒီး အတၢ်ပဝ်လုဝ်ပဝ်ပူးတၫ် တဖဉ် အခၢဉ်စးးနှုဉ်လီၤ. အဝဲဟဲစိဝ် ခရံဝ်ဖိအတၫ်စူၫ်

 42% of Americans reported to visit ministers first when facing problems.³ 	တၢ်နှၥ် အခ်ီပညီတဖဉ် ဆူပှၤကညီအတၢ်ကီတၢ်ခဲ တဖဉ်နှဉ်လီၤႉ
	— ပှၤသ့ဉ်ညါဘဉ်လၢ ပှၤအမဲရံကၤဖိ ၄၂% နေ့ဉ် လဲၤထံဉ်ဝဲ တၫ်အိဉ်ဖိုဉ်သရဉ်ဖဲအကွၫ်ဆၢဉ်မဲဝ်ဘဉ် တၫ်ကီတၫ်ခဲအခါနဲ့ဉ်လီၤ.

E. What are the goals of pastoral counseling?

ဃ• Pastoral counseling အတင်္ဂတိဝ်တဖဉ်မ္နင်္ခမန္နာလဲဉ်•

- Help people understand their problems and their lives in the light of their relationship with God, and then to live more fully in the light of this understanding.
- Bring those who seek help into contact with the Ultimate Healer, our Lord and Savior Jesus Christ.
- Bring those who seek help into contact with the healing resources within the church and the community.
- Healing comes from God and therefore pastoral counselors help people with spiritual formation and growth, the formation and growth of the character of Christ within people.
- Remember, even pastors cannot change people. Only God can.

- မာ စား ပှား ဒိသိုးအဝဲသူ ဉ်ကနာ် ပော်အတာ်ကီတာ်ခဲတဖြင့်
 ဒီး အတာ်အိုင်မူ လာတာ်ရှလို့ ပို့ပိုလို့ ပို့ ဒီး ကစာ်ခရုံ့ပို့
 အတာ်ကပီးအပူး ဒီး ကအိုင်ုံဝဲဆိုးဝဲအါထီင်
 လာတာ်နှာ်ပော်အံုးအတာ်ကပီးအပူးနှင့်လီး.
- တဲစိဝ်ပှာသေ့ခ်တဖဉ်လာအယုတ်မာစား ဆူပှာမာဘျါ
 တာ်အဒိခ်ကတာ်အထီကတာ်, ပယ္လာကစာ်, ပှာလာ
 အအှဉ်ကဲ့ ချီခဲ့ကွာပုံ ယှဉ်ရှူးခရိဝ် နှဉ်လီး.
- တဲစိၥ်ပှၤသံ့ဉ်တဖဉ်လၢအဃုတ်ျမၩၜာ ဆူ
 တာ်မၩဘျ်အတာ်မၩၜာၤတဖဉ်လၢအအိဉ်လၢ
 တာ်အိဉ်ဖိုဉ် အပူးဒီး တာ်တဝၢအပူးနေ့ဉ်လီး.
- တင်္ဂမာဘျ်က္စားတင်္ဂတဲ့ခြဲထဲလာယွာအအိဉ်အယိ
 pastoral counselors မာစားပွာသေ့ဉ်တဖဉ် လာ
 သူဉ်ဂ့်ာသးကျိုး အတင်္ဂတဲ့ထီဉ်ဘိုထီဉ်တင်္ဂ ဒီး
 အတင်္ဂဒိဉ်ထီဉ်လာသးအက်င်္ဂအလဲပူး လာ အမာထွဲ
 ယွာအသက်ပ်ပင်္လေ, အဒိအတဲ့ခ်န္နာ်လီး
- သင်္ဂနီဉ်တက္ ်၊ pastors ဒဉ်လဲဉ်ဆီတလဲပှာ
 အတၢ်အိဉ်မူ တသံ့ဘဉ် ထဲဒဉ်ယွာမာသံ့လီး.

F. What kind of people get counseling?

င. ပုၤဒ်လဲဉ်သူဉ်တဖဉ် တဲဃုဒိုးဝဲ counseling လဲဉ်.

Myth:	တာ်တဲဃၤမှ၁်နာ် -
- Weak people	— ပုၤလၢအစ႑်အပို၁်သူဉ်တဖဉ်•
Crazy peoplePeople with many problems	ပူးလၢအပျူ်အခ်ိဉ်နူဝ်တဘဉ်လိဝ်ဘဉ်စးတဖဉ်.

³ David G. Benner. 35.

-

	Brave people who courageously face their fears and challenges to lead a better and more meaningful life in Christ. People who are trying to cope with the emotional, mental, and psychological challenges.	 ပှာလ အို ခိုလ တ ်ကီတ ်ခဲ့ အ မြီး . တ ် မှ ် တ ်လ အ တ ် ဆ က ် ဆ က ် ဆ က ် တ ် မှ ် တ ်လ အ တ ် ဆ က ် သ က က ် သ က က က က က က က က က က က က က
?	What kind of stigma may be associated with seeking counseling in our culture?	? လၢပတၢ်ဆဲးတၢ်လၤအပူၤနေ့ဉ် တၢ်တဘဉ်သူဉ် ဘဉ်သး တၢ်ထံဉ်ကမဉ်ထံဉ်ဆံးတၢ် လၢအဘဉ်ထွဲဒီး တၢ်ဃုတၢ်မၤစၢၤလၢ counseling အိဉ်တမံးမံးဧါ.

G. What are the resources of pastoral counseling? စ. တၢိမၤစπတဖဉ် လၢ pastoral counseling ကမ္¹တၢိမန္ၤတဖဉ်လဲဉ်.

Religious resources:	တ႑်ဘူဉ်တ႑်ဘါအတ႑မၤစၢၤ
- Prayer	— တ ⁵ ထုကဖဉ်
- Scripture	_ လံဝ်စီဆုံ
Literature, books, sacraments, rituals	<u> </u>
- Church community	— လံ၁်ဧိၤလဲၫ်ဧိၤ, လုၢ်လာ်ထူသနူအမူး
Church members	— တၢ်အိုဉ်ဖိုဉ်တဝၢ
Other resources:	— တ1်အိဉ်ဖိုဉ်ဖိတဖဉ်
 Community health centers 	
– Lawyers	ത്യാലാത്യാ -
Social workers	— တင်္ဂတဝၢတၵ်အိုဉ်ဆူအိုဉ်ချမၤစπဝဲၤလီဂ်
- Teachers	12
 Special interest groups 	— ပီ််ရီတဖဉ်
Professionals for referral:	— ဂ်ၤပံဥ္ဂဒ္ဓႀဂ်ၤၐၤသၧၟဨ
Psychiatrist	— သရဉ် သရဉ်မှဉ်တဖဉ်
Psychologist	— တၫ်ကရၢကရိလၢအသးစဲဒီးတၫ်လီၤလီၤဆီဆီ
Professional counselors	t t
 Marital and Family Therapists 	ပှၤလုၢ်အီဉ်လုၢ်အီသးမူလၢတၢ်မၤဒ်အံၤလၢအိဉ်ဒီးကံၢ်စီ
	တြာသူတြာ လာနကဆျခီဆူညါ လာတြာမ်ာ့စားအင္ဂြီ -
	— ကသံဉ်သရဉ်ယါဘျါသးအတ [်] ာဆါ
	— သႏဂ္ဂါဝီကသံဉ်သရဉ်

	_	counselors လၢ လုၢ်အီဉ်လုၢ်အီသးမူလၢတၢ်မၤ ဒ်အံၤ လၢ အိဉ်ဒီးကံၫ်စီတၢ်သဲ့တၫ်ဘဉ် ပှၤကူစါယါဘျါဘဉ်ဃးဒီး တၫ်တဲ့တၫ်ဖြီဒီးဟံဉ်ဖိဃီဖိ အတၫဂ့ာ်တၫ်ကျိုးတဘဉ်လီၤဘဉ်စးတဖဉ်
t other resources may also be available ir communities?	?	လၢနတၢိတဝၢအပူၤန့ဉ် တၢိမၤစၢၤအဂၤမန္ၤတဖဉ်အိဉ်လဲဉ်.

H. What ethical principles should pastoral counselors follow? ဆ. တင်္ဂသိဉ်တင်္ဂသီတင်္ဂြားမၤဂ္နာမာလ Pastoral Counselors ကြားလုံးပိဝ်ထွဲတဖဉ် မှင်္ဂတင်္ဂမနာလဲဉ်.

Ethical Principles⁴:

1. Promote autonomy

- Remember, you are to help people understand their problems and their lives in the light of their relationship with God.
- Do not diminish their own ability to make decisions.
- Respect their boundaries.

2. Promote beneficence

- Respect privacy and practice confidentiality
- Keep excellent records

3. Prevent maleficence

- Protect people from possible harm (harming self and others)
- Do not exploit the privileged relationship. You are in a position of power.
- Avoid practicing beyond your competence

4. Promote trustworthiness

- Fair distribution of benefits and burdens
- Keep promises
- Fulfill responsibilities

တ႑်သိဉ်တ႑်သီတ႑်ကြားမၤဂဲ့ၤမၤ -

- ၁. ဒုးအိဉ်အါထီဉ်ထီထီဉ်နီ််ာကစၢ်တၢပၢလီၤသး
 - သ္ဝါနီဝိုလ၊ နမ့်္ဂါပူးလ၊အမၩစား ပူးသူဝိုတဖဉ် ဒ်သီးကန်္ဂါပျာဝဲအတင်္ဂတီတြဲခဲတဖဉ်ဒီး
 အတင်္ဂအိုဝ်မူ လ၊တင်္ဂရုလိဝ်မုဝ်လိဝ်သးဒီး
 ယွာအတင်္ဂကပီး အဖီလဝ်လီး.
 - တဘဉ်ထံဉ်ဆံးမၤဆံး အဝဲသ့ဉ်အနီ¹ကစ¹
 အတ¹သ့တ¹ဘဉ်လၢကမၤဝဲတ¹ဆၢတဲၥ်တဖဉ်
 တဂုၤ.
 - ပင်ကဲအဝဲသုဉ်အသးသမှုအလီ ်ုအဆ ၊ တက္ ်ု.
- ၂. ဒူးအိဉ်အါထီဉ်ထီထီဉ်တ[်]မၤဂ့ၤ, တ််မၤဘျူးမၤဖိုဉ်, တ်မၤစၢၤ
 - ပင်ကဲပုၤအတၢ်အိုဉ်သဒံဉ်သဒၢသးတက္ ေတာ်ကို၊
 တာ်ကိုုးတဖဉ်နှင့် နကြားပင်တဒာအီးလီး.
 - အိဉ်ဒီး တၢ်ကွဲးနီဉ်ကွဲးယါ အဂ္ဂၤကတၢၵ်.

၃. ဒီတဒၢတြိဃ၁် တၫမၤဆါမၤဘဉ်ဒိတၢ်

- ခွံတဒၢၦၤသဲ့ဉ်တဖဉ်လာတ႑မာဆါမာဘဉ်ဒိမှာစာမာသည်ဒိလိုင်ကာ့အသူ (မှ) ပုံအဂၤ).
- တဘဉ်ဟုံးန့ ်္ဂတ်ခွဲးတာ်ယဉ်လ၊ နတ္ ်ရှလိုခ်မှဉ်လိုခ်လီ၊ဆီလ၊ပု၊သူဉ်တဖဉ်အံ၊အလို၊

⁴ S. Allen Wilcox, Theodore P. Remley, Jr., and Samuel T. Gladding, *Ethical, Legal, and Professional Issues in the Practice of Marriage and Family Therapy.* 5th ed. (Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall, 2006), 43-44.

	တဂုၤ. နမ္ါပုၤလၢအအိဉ်လာတြိစကမ်ဳိး တြံလိါတြိလ၊ အလိ်ခ်န္ခါလီး. ၄. ဒူးအိဉ်အါထီဉ်ထီထီဉ်တြန္ခာ်န္နာ်နာ — တါနီးလီး တါဘျူးတြိမ္မာ် ဒီး တဂ်ဲတာ်ယိး လာတကွဂ်မဲခ်တြ်အပူး. — တီဒီးနတြ်အာဉ်လီးအီလီး. — မၤလာပှဲနမူဒါ.
 ? Why is it important to abide by these ethical principles? ? What if we violate any principle? What would be the consequences? Provide an example. ? Which ethical principle might be more challenging to follow in our culture? 	 ဘဉ်မနု၊အရုဒိဉ်လ၊ နကလုၢ်ပိခ်ထွဲ တာ်သိဉ်တာ်သီ တာကြားမ၊ဂု၊မ၊တဖဉ်အံ၊လဲဉ်. ပမှာ်လုံာသွဉ်ခါပတဉ်အဃိကဘဉ်မနု၊လဲဉ်. တာ်မနု၊ကလူ၊ပိခ်ထွဲထီဉ်လဲဉ်. ပစ်ဖျါထီဉ်အဒိ. လာပတာ်ဆဲးတာ်လ၊အပူ၊, တာ်သိဉ်တာ်သီ တာကြား မ၊ဂု၊မ၊ လာလဲဉ်တခါ အကဲထီဉ် တာ်ကီတာ်ခဲ သွန်လဲဉ်.

II. Biblical Foundation for Counseling II. တင်္ဂကဟုကယဉ်သးအတင်္ဂအိဉ်ဆူဉ် အတင်္ဂအိဉ်သူဉ်လီၤအသး လၢလံ၁်စီဆုံအပူၤ

A. <u>To comfort and give hope in Christ</u> က• ဒ်သီးနကမၤမု၁်ပှၤဒီးဟဲ့ဉ်ထီဉ်တ1်မု1်လ1်လၢခရံ၁်အပူၤ

 Jesus has called the church to be a beacon of light and hope to those who suffer affliction. 	— ကစ ^{်္} ကယ့်ခ်ရှူးကိုးတ ^{်္} ၊အိုခ်ဖိုဉ်လၢအကဲထီဉ်တ [်] ကပီၤ ဒီးတ [်] ာမု်လ်္ဂလၢပှၤသ့ဉ်တ [်] ာတဖဉ် လၢအတူ််ဘဉ်ခ်ီဉ် ဘဉ်တ [်] ာတဖဉ်အဂ်ီ်နေ့ဉ်လီၤ.
We are called to comfort others with the comfort we ourselves have received:	— ပဘဉ်တၢ်ကိးပှၤလၢ ကပမၤမုၥ်ပှၤအသးလၢ တၢ်မၤမု၁်လၢပနီၫ်ကစၢ်မၤန္ၵါလၢခရံ၁်အအိဉ်လီၤ.
2 Corinthians 1:3-5 — Praise be to the God and Father of our Lord Jesus Christ, the Father of compassion and the God of all comfort, ⁴ who comforts us in all our troubles, so that we can comfort those in any trouble with the comfort we ourselves receive from God. ⁵ For just as we share abundantly in the sufferings of Christ, so also our comfort abounds through Christ.	၂ ကရံဉ်သူး ၁း၃-၅ - ယွ၊ပကစင်္ဂယဉ်ရှူးခရံဉ်အပင်္ဂ တင်္ဂသးကညီးအပင်္ဂ ဒီး တင်္ဂမေ့ခ်ခဲလာဉ်အကစင်္ဂ မ်အဘဉ်တစ်းထီဉ်ပတြာအီးတက္ ်. အဝဲဒဉ်မေးမှဉ်ထီဉ် ပှ၊လာပတင်္ဂနားတင်္ဂြိုဉ်ခဲလာဉ်အပူး, ဒ်သီးပကမားမှဉ်ထီဉ်ပု၊ လာအဘဉ်တင်္ဂနာတင်္ဂြိုဉ်တမီးမီး, လာတင်္ဂမဉ်လာယျာမာ မှဉ်ပသးနှဉ်လီး. အဂ္ဂါဒ်အံး, ဒ်ခရံဉ်အတင်္ဂနာတင်္ဂြို အပြဲဂီဂ်ဝဲလာပပူးအသီးနှဉ်, တင်္ဂမေ့ခ်ထီဉ်ပု၊လာခရံဉ် အယိ, အါဝဲဂီဂ်ဝဲဒ်နှဉ်အသီးလီး.
? Many people think when God comforts us, our troubles disappear. If that were the case, what would happen?	? ပှးအါဂးဆိကမိဉ်လ၊ ဖဲယွးမးမှဝ်ပသးအခါ ပတၢ်ကီ တၫ်ခဲခဲလၢဝ်တဖဉ်ဟါမၫ်ကွံဝ်ဝဲနှုဝ်လီး. မ့မှၢိဒ်နှုဝ်ဒီး တၫ်မနုးကကဲထီဉ်အသးလဲဉ်.
The Holy Spirit gives us wisdom on how to comfort others.	— သးမုါစီဆှံဟ့ဉ်ပှၤတါကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့ လၢပကမၤမု၁် ပှၤအဂၤအသးနှဉ်လီၤ.
John 14:26 – But the Advocate, the Holy Spirit, whom the Father will send in my name, will teach you all things and will remind you of everything I have said to you.	ယိုးဟဉ် ၁၄း၂၆ - ဘဉ်ဆဉ်ဒီးပုံးမ်းစုံးတရ်, သူ့စီဆုံလ ပါမျာလီးအီးလာယမီး, အဝဲဒဉ်ကသိဉ်လိသုလာတစ် ခဲလာဉ်, ဒီးကဒူးသည်နိုဉ်ထီဉ်ကူး သုလာတစ်လာယစီးဘဉ်
Romans 8:26 – In the same way, the Spirit helps us in our weakness. We do not know what we ought to pray for, but the Spirit himself intercedes for us through wordless groans.	တဲဘဉ်သုခဲလၢ၁်လီး. ရိမ္း ၈း၂၆ - ဒ်န္ဝာ်အသီး, သးနေ့ဉ်မးစπပင်္ဂါစဂ်ပဘါစဂ် တဖဉ်လီး. အဂ္ဂါဒ်အံး, တဂ်လၢပဂ္ဂၤယ့ဘါထုကဖဉ်တဂ်

	နှဉ်, ပတသှဉ်ညါဘဉ်. မှမှ ်သးနှဉ် အကစ ်ဒဉ်ဝဲ, ဃုနှ ်ာပဂ်ိ ်အိဉ်ဒီး တ ်ကအုကစွါလ ပစ်းဘဉ်တဲ့ဘဉ် တသုဘဉ်လီ၊
 When was the last time you did not know how to pray or comfort others, but the Holy Spirit helped you? Have you ever had a conversation with the Holy Spirit? 	 လာညါ ဖဲနတသဉ်ညါလ၊ နကဘဉ်ဘါထုကဖဉ်ဒ်လဲဉ်, နကဘဉ်မ၊မုဉ်ပှ၊အသးဒ်လဲဉ် သနဉ်က္ သးစီဆုံမ၊စπနာနေ့ဉ် အိဉ်တဘျီဘျီဧါ. နကတိ၊သက်းတာ်လ၊သးစီဆုံတဘျီဘျီဧါ.
- God gives us a future and hope. Jeremiah 29:11-14 – For I know the plans I have for you," declares the LORD, "plans to prosper you and not to harm you, plans to give you hope and a future. ¹Then you will call on me and come and pray to me, and I will listen to you. You will seek me and find me when you seek me with all your heart. I will be found by you," declares the LORD, "and will bring you back from captivity. I will gather you from all the nations and places where I have banished you," declares the LORD, "and will bring you back to the place from which I carried you into exile.	- ကစ္ဂါယွၤဟဲ့ဉ်ပှာ ခါဆူညါတြရှာခိုမူ ဒီး တြရုလ်ရန္နာ်လီး. ယံးရမံယး ၂၉:၁၁-၁၄ - အဂ္ဂါဒ်အံးယသဲ့ဉ်ညါ တြင်္ကျာဉ် လာယကူဉ်ထီဉ်လာသုဂို ယွာစ်းဝဲဒဉ်, တြင်္ကျာဉ်ဘည်ယးဒီး တြင်္သာတြီး, ဘည်ယးဒီးတြရာတမ့်သည် ဒိုး သုကတိုးထီဉ် ယာ, ဒီး သုကလဲးဘါထုကဖဉ်တြာလာယာ, ဒီး ယက ကနဉ်သုကလုဂ်လီး. ဒီး သုကယုယာ, ဒီး ယက ကနဉ်သုကလုဂ်လီး. ဒီး သုကယုယာ, ဒီး တု၊သုယုယာ လာသုသးဒီဖျာဉ်ညါဒီးသုထံဉ်နှ ကြာလီး. ဒီးယွာစ်းဝဲဒဉ် သုကထံဉ်နှ ကြားဒီးယကုဒုးကဲက္၊သုလာသုလဲးတဲကုဂ်ဓာလီဂ်, ဒီးယကထာဖိုဉ်သုလာကယ် ဂြုံးဓာလုခ်အကျာ, ဒီးလာကယ်ဂ် တစ်အလီဂ်ဖဲယတီထီဉ်ကွဲခ်သုလီး. ယွာစ်းဝဲဒဉ်, ဒီးယကုဒုး ဟဲက္ကာကဒါက္ကာသုဆူတစ်အလီဂ် ဖဲယမာတစ်စိုင်မာကဲကုဂ် သုလီး.
? What is hope?? How do we speak hope in what is seemingly a hopeless situation?	? တ ် မု ် လ ် မု ် တ ် မန္ ၊ လဲ ဉ် . ? ပကကတိ ၊ တ ် မု ် လ ် အတ ် က တိ ၊ လ ၊ တ ် အို ဉ် အသ း လ ၊ ဖျါလ ၊ တ ် မု ် လ ် တ အို ဉ် လ π ဘ ဉ် အပူ ၊ က သ့ ဒ်လဲ ဉ် .

B. <u>Imago Dei (Image of God)</u> ခ**့** အမၤကိဒ္ (ယွၤအက္•်ာအဂ်ီၤ)

Genesis 1:26 — "Then God said, "Let us make mankind in our image, in our likeness…" ၁မ်းရှု ၁ႊ၂၆ - ဒီးယွ၊စံးဝဲဒဉ်, "မ်ပတ္စလီး ပှးကညီဒ်ပဂီ 1ဒဉ်ပဝဲ အသိႏှ ဒ်ပကစ္ခ 1ပဝဲအသိးတက္ 1"

Human Identity Christ⁵

- 1. John 1:12, 1 Peter 2:9 (You are a child of God, and you belong to him.)
- 2. Romans 8:35-39 (You are loved by God, and nothing can separate you from his love.)
- 3. Ephesians 1:4 (You are chosen by God.)
- 4. John 17:9, 12, 14 (You are a gift to Jesus from God.)
- 5. Romans 8:28, 30 (You have been called by God.)
- 6. John 17:9, Hebrews 7:25 (You are in Jesus' prayers.)
- 7. Ephesians 2:18, 3:12 (You have access to God through Jesus.)
- Colossians 2:13-14 (You are forgiven and your sin debt is paid.)
- 9. Romans 8:1 (You are not condemned.)
- Philippians 4:13 (You are strengthened for all tasks to which God calls you.)
- 11. Ephesians 2:10, Philippians 1:6, 2:13 (You are God's handiwork.)
- 12. 1 Corinthians 6:19, John 14:16 (Your body is the Holy Spirit's abode.)
- 13. John 6:47 (You have everlasting life.)
- 14. John 10:10 (You have abundant life.)
- 15. Romans 5:1 (You have peace with God through the Lord Jesus Christ.)
- Philippians 4:7 (You have the peace of God which transcends understanding.)
- 17. Colossians 1:13 (You have been rescued from the dominion of darkness and brought into the kingdom of God's son.)

- ပုၤကညီအတ႑်မ့္ဒါတ႑ခရံ၁်အပူၤ
- ၁. ယိၤဟဉ် ၁း၁၂, ၁ ပူးတရူး ၂း၉ (နမ္ ်ာယွၤအဖိ ဒီး နဘဉ်ထွဲဒီးယွၤလီ၊.)
- ၂. ရိမ္၊ ၈း၃၅-၃၉ (နဘဉ်တါ်အဲဉ်န၊လၢယွာ, ဒီး တါ်နီတမံ၊ထုးဖးန၊လၢယွ၊အတါ်အဲဉ်တသ့ဘဉ်.)
- ၃. အူးဖူးစူး ၁း၄ (နဘဉ်တၢ်ဃုထၢနာလၢယွာလီး)
- ၄. ယိၤဟဉ် ၁ရး၉, ၁၂, ၁၄ (နမ့္ခ်ယွၤအတ္ခ်ာဟ္ခဉ်ဆူခရံဉ်အအိဉ်လီၤ.)
- ၅. ရိမ္၊ ၈း၂၈, ၃၀ (နမ္နာ်ပု၊လာယွ၊ကိုးလီ၊.)
- ၆. ယိၤဟဉ် ၁ရး၉, ဧ့ၤဘြံ ရး၂၅ (ခရံ၁်ဘါထုကဖဉ်တၢ်လၢနဂိၢ်လီၤ.)
- ရ. အားဖူးစူး ၂း၁၈, ၃း၁၂ (တၫ်ဆုၢနားဆူယွာအအိဉ်ခ်ီဖိုလာကစင်္ၫခရံဝ်သူလီး).
- ၈. ကလီးစဲ ၂း၁၃-၁၄ (နတါကမဉ်ဘဉ်တါပျာကွ်ဝ်လံဒီး နတါဒဲးဘးအပူးဘဉ်တါဟုဉ်ဝံးအီးလံနှဉ်လီး.)
- ၉. ရိမ္၊ ၈း၁ (နတဘဉ်တြစ်ဉ်ညီဉ်လားဘဉ်.)
- ၁၀. ဖံလံးပံၤ ၄း၁၃ (နဘဉ်တၫ်ဟုဉ်နၤတၫ်ဂ်ၫ်တၢ်ဘါ ဒ်သိးနကမၤတၫမၤလၢယွာကိးနၤလၢနကဘဉ်မၤနှဉ်လီၤ.)
- ၁၁. အားဖူးစူး ၂း၁၀, ဖံလံးပံၤ ၁း၆, ၂း၁၃ (နမ္ှါယွၤအစုအတၫ်ဘဉ်တ့လီၤ.)
- ၁၂. ၁ ကရံဉ်သူး ၆း၁၉, ယိၤဟဉ် ၁၄း၁၆ (နနီၢိခိမ္ပါယွၤအတၢ်လုၢိဟို်လီၤ.)
- ၁၃. ယိၤဟဉ် ၆း၄ရ (နကန့််ာဘဉ်တရ်မှုအထူအယိဝ်လီၤ.)
- ၁၄. ယိၤဟဉ် ၁၀း၁၀ (နကန္ ်ာဘဉ်တၢ်မှုဒီးနှ ်ာဘဉ်တၢ်အါအါကလဲ၁်လီၤ.)
- ၁၅. ရိမ္၊ ၅း၁
- (နန္ါဘဉ်တါဃူတါဖိုးဒီးယွၤလၢပကစါယှဉ်ရှူးခရံဉ်အယိလီၤ.)
- ၁၆. ဖံလံးပံၤ ၄းရ (နအိဉ်ဒီးယွၤအတၢ်ဃူတၢ်ဖိးလၢဒိဉ်န္ာ်ယိဉ်န့ာ်ကယဲ႞ပတၢ်သ့ဉ် ညါနာ်ပၢာ်လီၤ.)
- ၁ရ. ကလီးစဲ ၁း၁၃ (နဘဉ်တ ်ပားထီဉ်ကွံ ၁်နၤလာတ ်ခံးအစိအကမီး အပူး ဒီး ဘဉ်တ ်ဆု၊နာဆူယူး အဖိခွါ အဘီအမှ ်အပူးလီး.)
- ၁၈. ဖံလံးပံၤ ၄း၁၉ (ကယ်ၫတၢ်လၢနန္ ်ၫဘဉ်အလီၢအိဉ်န့ဉ် ကစၢ်ဟ့ဉ်လီၤနၤလၢယ့ဉ်ရှူးခရံဉ်အပူၤ ဒ်အလၤကပီၤ အတၢ်ထူးတၢ်တီၤအသိးလီၤ.)

Page_14

⁵ Sandra D. Wilson, Released from Shame. (Downers Grove, IL: InterVarsity, 2002), Appendix A.

	 Philippians 4:19 (You have all your needs met according to God's glorious riches in Christ Jesus.) Always see people as children of God, created in His image not matter what kind of mess they are in. Remember that God died for sinners. Remember that your value is in Christ when you encounter trials. Help them free themselves from the problem-saturated stories. Get to know the problem separate from the person. ≈ When did the problem first enter your life? ≈ What was going on with you then? ≈ What were your first impressions of the problem? ≈ Have they changed? ≈ Who else is affected by the problem? 	 ထီဘိထံဉ်ပှာကိုးဂာလာအမှ ါဝဲယွာအဖိ လာယွာတဲ့လီးလာအကော့ ါ အဂ်ီးတက္နာ အဝဲသွဉ်မှ ါအို ဉ် လာသာသမှုအတာ သဘံဉ်ဘုဉ် နားနားကလဲဝ်အပူး ဒဉ်လဲဝ်နှဉ် ထံဉ်အီး ဒန္နာ အသို့ တကာ ဂေါ်လီး. သူ ဉိနိ ဉ်လာယွာတူ သီ အသားလာပှာ ဒော အပို မှို ဉ်အခါ သူ ဉိနို ဉ် လာ နသားသမှုအလုံ အပူး အို ဉ်သူ ဉ်လီး အသားလာခရံ ဝ်အပူးလီး. မာ စားပှာတူ ါဘဉ်တ ဂ်တ ဖဉ် ဒိသိုး က ထံဉ်လီး အသားလာ ခရံ ၁၈ ရား သမှု အတာ ဂ်ပော်ကျိုး တဖဉ် လာ အို ဥိပုံး ဒီးတော် ဂုံ သဘံဉ် ဘုဉ် ဒီး က နှာ့ ၁၈ ဉ်တ ဂ်တ ကို ကြိုး တဖဉ် လာ အို ဥိပုံး ဒီး တာ နည်းသည့် ညေး က လွှာ ခို သည့် ညေး လာ ကို စာ သည့် ညှေ စာ ကို စာ သည့် ညှေ စာ ကို စာ လည် စာ ကို သည့် ညှည် တာ လွှာ စာ စာ လွှာ စာ လွှာ စာ လွှာ စာ စာ လွှာ စာ စာ လွှာ စာ စာ
?	When might it be hard to see people with problems as bearers of God's image? What should we do?	် လည်. ? ကကီခဲဝဲနဂီ ် လာနကကွ ်ပူးတဂၤ ဒ်ဘဉ်တ ်တဲ့လီး အီးလာ ယွးအက္ ်ာအဂ်ီး ဖဲလဲဉ်အခါလဲဉ်. ပကြ းမးမန္းလဲဉ်.

III. **Basic Counseling Skills** III. Counseling အတါသူတါဘဉ်ခီဉ်ထံးတဖဉ်

A. <u>Basic skills</u> တူ့ တြံသတ္ခါဘဉ်အချိဉ်ထုံး

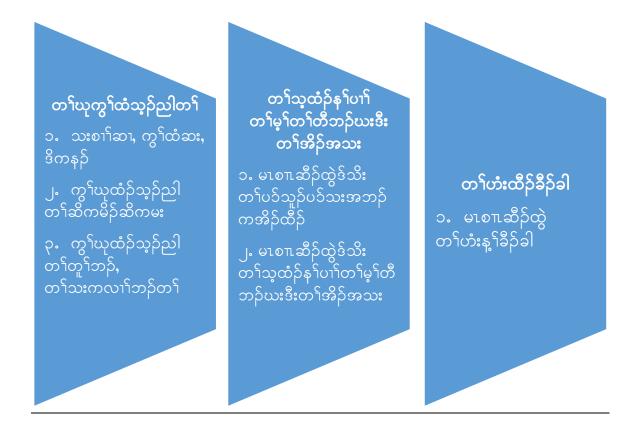
of others.

က.	တ1သူတ1ဘဉ်အခ်ဉ်ထး	
1.	Humility ≈ Recognize the brokenness of this world as a result of sins. ≈ Acknowledge the contribution of our own sinfulness to this brokenness. ≈ Understand that you are participating in God's ongoing work of restoring peace to creation. ≈ Know that you cannot always solve problems or change people. Only God can. ≈ Not a lowly self-opinion, but an accurate one.	 ၁. တၢ်ဆီဉ်လီးသး ≈ ပင်သူဝ်ပင်သးလၢ ဟီဉ်ခိဉ်အံးဘဉ်ဒိဘဉ်ထံး ဟးဂူဝ်ဟးဂီး ခီဖိုလာတၢ်ဒဲးဘးအယ်လီး. ≈ အာဉ်လီးလၢ ပနီ်းကစၢ်ဒဉ်ပဝဲစ့ာ်ကီး ပမှု်ပှာအကျါတဂၤလၢ အမားဘဉ်ဒိဘဉ်ထံး မားဟာဂီး ဟီဉ်ခိဉ်အံးနှဉ်လီး. ≈ နာ်ပော်လာ နမာသတိုးတာ်ဒီးယွာလာ အတာ်ဘှီဘဉ် မာတုံထိဉ် အတာ်ဖံးတာ်မာ လာကဒူးအိဉ်ထီဉ် ကဒါကား တာ်ယူတာ်ဖီးလာ အတာ်တဲ့အပူးလီး. ≈ သ့ဉ်ညါလာ နကွာ်ယုတာ်အစာလာပှာအတာ်ကီတာခဲအင်္ဂော ထိဘိတသဲ့ ဒီး နဆီတလဲပှာ တန့်ာ် စုံးကီးဘဉ်. ထဲဒဉ်ယွာမာဝဲသဲ့လီး. ≈ တာ်ဆီဉ်လီးသားတမ့်ာ တာ်ထံဉ်ဆီးပင်ဆီးလီး ပသားဘဉ်. မှမ့်ာတခီ အမ့်ာဝဲ တာ်ထံဉ်လီးသား ဒ်အဘဉ်အသိုးလီး.
2.	Listening ≈ Let the people tell their stories. Often, people just want someone to listen to them. ≈ Don't jump into giving advice. ≈ Attend to their feelings.	၂. တၢ်ဒိကနဉ် ≈ ပျဲပှာတဲနာ အသးသမူအတၢ်ဂ့် ကြံကြံကက္နာ အါစုအါဘျီ, ထဲဒဉ်ပှာအဲဉ်ဒိုးမာပှာအဂာတဂာကဒိကနဉ်အီး နှဉ်လီး. ≈ တဘဉ်နုဉ်လီးဟ့ဉ်တာကူဉ်တာဖြာ ဆိဆိချချ တဂုာ. ≈ ဟ့ဉ်တာသးစားဆာဆူအတာတိုဘြာဉ်ခီဉ်ဘဉ်တာတာက်.
3.	 Empathy ≈ Sympathy feels sorry for another person. People with sympathy has a one-up position. ≈ Empathy is being able understand and share in the feelings of others. ≈ Being able to walk in the shoes 	 ၃. တါဒိသူဉ်ဒိသး ≈ တါသးကညီ၊ သးကညီ၊ပှာအဂါတဂါလီ၊. ပှာသးကညီ၊ တါတဖဉ်နှဉ်အိဉ်လာတါဖီခိဉ်တဆီဒီးပှာလာအဘဉ်တါသး ကညီ၊ နှဉ်အိဉ်လာတါဖီလဉ်တဆီလီ၊. ≈ မ့မ့် တါဒိသူဉ်ဒိသး မ့်ါတါနှစ်ပေး ဒီး တါနီးဟံးနှစ်သံ့ ပှာဂါအတစ်ကူစ်သဉ်တစ် နှဉ်လီ၊. အဝဲအိဉ်ဝဲ တပတိၢိဃီလ၊ ပှာကူစ်ဘဉ်တာနှင့်လီး.

	≈ တၢ်သ့တၢ်ဘဉ်လၢ အဟးန္ ်ာလၢပှၤတူ်ာဘဉ်တၢ်တဂၤ ဟးဝဲအကျဲအလိၤႉ
 Compassion Deep awareness of the suffering of another accompanied by the wish to relieve it. 	၄. တၢ်ပၥ်သူပၥ်သးအဒိဉ်အယိၥ် လၢပှၤဂၤအတၢ်တူၫ်ဘဉ်တၢ် ဒီး သးလၢအအဲဉ်ဒိးမၤကိညၫ်မၤဖုံထီဉ်ပှၤအံၤအတၢ်တူၫ်ဘဉ်တၫ်.
5. Genuineness ≈ Be honest and do not lie.	၅. တၢိမ့္ခ်တၢိတီ ≈ အိဉ်တီအိဉ်လိၤ. တဘဉ်လီတၫ်တဂ္ၤ.
6. Respect privacy and confidentiality.	၆. တၢ်ပၥ်ကဲပှၤအတၢ်အိဉ်သဒံဉ်အိဉ်သဒၢသးအလီၢံႉ
7. Set a healthy boundary.	ရေ တၢ်အိဉ်ဒီးတၢ်အိဉ်မူအဆၢလၢအိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချွေ
8. Curiosity	၈. တ1်သးဆူဉ်လၢအဲဉ်ဒိးထံဉ်သူဉ်ညါတ1်.
9. Keep good notes.	၉. တၢ်ကွဲးနီဉ်မၤဃါတၢ်ဂ့ၤဂ့ၤ.
? Which skill do you find to be easiest and hardest?	? တင်္ဂသုတင်္ဂဘဉ်လ၊လဲဉ်တခါ မှင်္ဂအကီကတင်္ဂလၢနဂီဂ် ဒီး အညီကတင်္ဂလၢနဂီဂ်လဲဉ်.

IV. The Three Stage Model⁶ IV. တင်္ဂပတိင်္ဂ ၃ ပတိင်္ဂ တင်္ဂသိဉ်လိဒိ

Exploration 1. Attend, observe, listen 2. Explore thoughts 3. Explore feelings Insight 1. Foster awareness 2. Facilitate insight 3. Facilitate insight into relationship 1. Faciliate action 1. Faciliate action

⁶ Clara E. Hills. *Helping Skills: Facilitating Exploration, Insight, and Action, 4th Ed.* (Washington, CD: American Psychological Association, 2009), 39.

A. <u>Exploration Stage</u> က• တင်္ဂကွင်္ဂယုထံဉ်သူဉ်ညါတင်္ဂအပတိ်င်္ဂ

 Attend, observe, listen ບຸງວົດຈຳລະເຄົ້າ ສາ, ຕູຈຳຜ້ຕູຈຳ ສະ, ອີຕາຊວິ 	 Nonverbal behaviors eye contact, facial expression, head nods, body posture, bodily movements, space, tone, silence Minimal verbal behaviors Don't interrupt Support and reassurance That's hard to handle. Wow! That's hard! Wow! That's great! Nonverbal behaviors ©ກຳສິ່ງວິນຕະເວ້າຢູ່ໃວນະເວ້າປີ ເພື່ອເປັນຄົ້າ, ເປັນຄຸ້າ ເປັນຄຸ
2. Explore thoughts ၂. ကွ [†] ဃုထံဉ် သ့ဉ်ညါ တ [†] ဆိကမိဉ် ဆိကမး	 Restatements I hear you saying If I hear you correctly, Open questions for thoughts Tell me more about it. What do you think about that? What comes to mind when you think about x? Restatements ω γ ຳ σ ຳ σ ຳ σ ຳ σ ຳ σ ຳ σ ຳ σ ຳ σ ຳ σ ຳ
3. Explore feelings ၃. ကွ ်ာဃုထံဉ် သ့ဉ် ညါ တ ်ာက္စ ်ာဘဉ်, တ ်ာသးကလ ်ာဘဉ်တ ်ာ	 Reflections You feel You feelbecause Perhaps your feelings Sounds like you're feelings I hear you saying you feel α ກ່າວກໍ່ວາວກໍ່

≈ ≈	 Be careful disclosing. 	 ∞ တါဘီးဘဉ်ပဝ်ဖျါထီဉ်တာါ ■ ပလီါနသးလာနတါဘီးဘဉ်ပဝ်ဖျါ ထီဉ်တါအပူးတက္ါ. ≈ တါသံကွါလာအအီးထီဉ်သးတါတူါဘဉ် ခီဉ်ဘဉ်တါ ■ တာန့်ဉ် နကလာါဘဉ်ဒ်လဲဉ်. ■ နဆိကမိဉ် နကြားစီးဆာတဲ့ါဖဲနေ့ဉ်အခါ ဒ်လဲဉ်. ■ ယတါဆိကမိဉ်ဟဲအိဉ်ထီဉ်လာ ဘဉ်မနေ့၊ နတူါဘဉ်လာ မှါအရူဒိဉ်လာ နကမာတါဝဲနေ့ဉ်လဲဉ်. ■ ယတါဆိကမိဉ်ဟဲအိဉ်ထီဉ်လာ ဘဉ်မနု၊ အကဲထီဉ် တါမဲဉ်ဆုံးလာနဂီါလဲဉ်.

Let's try a few exercises!	ပကမၤကွၢ်အဒိဖိတဖဉ်•
Counselee: "I feel depressed. My son says he will take a break from community college. We came the US just so our children will get education." Restatement:	ပှၤလၢအဟီးန္နါတါကဟုကယဉ် - "ယသူဉ်ဟးဂီၤသးဟးဂီၤဖးဒိဉ်လီၤ. ယဖိခွါတဲယၤလၢ သါကအိဉ်ဘုံးလၢ community college လီၤ. ပတဲလၢ ကီါအမဲရံကၤဒ်သိး ပဖိတဖဉ်ကန္နါဘဉ် တါကူဉ်ဘဉ် ကူဉ်သူလီၤ."
	တ ^{င်္} တဲဖျါက္ၤထီဉ်တ ^{င်္} -
Open question about thoughts:	
Reflections:	တ႑်သံကွ႑်လၢအိုးထီဉ်တ႑်ဆိကမိဉ် -
Disclosure:	တၫ်ဘိးဘဉ်ပၥ်ဖျါထီဉ်တၫ် -
Open questions for feelings:	တၢ်သံကွၢ်လၢအအိုးထီဉ်သးတၢ်တူၫ်ဘဉ်ခီဉ်ဘဉ်တၢ် -

B. <u>Insight Stage</u> ခေတ်ာ်သူထံဉ်နှစ်ပော် တစ်မှစ်တစ်တီဘဉ်ဃးဒီး တစ်အိဉ်အသး

1. Foster awareness ၁. မၤစπဆီဉ်ထွဲ ဒ်သီး တင်္ဂပင်သူဉ်ပင်သး အဘဉ် ကအိဉ်	 Challenge Points out maladaptive thoughts, discrepancies, or contradictions of which the client is unaware, unwilling, or unable to change. No judgement Use it only after thorough exploration You say, but you also say I's hearing, but I'm also hearing 	 သံကွ ်သံဒိုးအီ၊ ဘဉ်ဃးဒီး တ ်ဆိကမိဉ် တ်ကတိ၊ လ က ဘဉ်လိ ်ပိုးမံ တ ်ကတိ၊ လ က ဘဉ်လိ ်ပိုးမံ တ် ဖျ်ထီ ှိတ်၊ ဘဉ်ဃးဒီး တ ်ဆိကမိဉ် တ ်က တိ၊ လ က ဘဉ်ဘွီး ဘဉ်ဒါ, တ ဘဉ် လိ ်ပိုးမံ့ ဒီး အထီ ဒါလိ ်သး လ ၊ ပှာ ဟုံးနှ ်၊ တ ်က ဟု က ယ ် တ ပ ် သူ ညိပ်သံး, တ အဲ ဉ် ဒီး ဆီ တ လဲ , (မ့) ဆီ တ လဲ တ န့ ်၊ တ ကဲ့ ဂ်. တ ် စ ် ဉ်ညီ ဉ်တ ဘဉ် အိ ဉ် ဘဉ်
2. Facilitate insight ၂. မၤစၤၤဆီဉ်ထွဲ ဒ်သီး တ႑်သ့ထံဉ် နှ႑်ပ႑်တ႑်မှ႑်တီ ဘဉ်ဃးဒီး တ႑်အိဉ်အသး	 ≈ Open questions for insight, interpretation, disclosures of insight ■ Invite people to think about deeper meanings for their thoughts, feelings, or behaviors. ■ What do you think might be going on when you can't stop drinking or hitting your wife? ■ What is your understanding about your lack of interest in work? 	သံကွ ်ကြသံကွ ်ကဖဉ်လ၊ အအိးထီဉ် တင်္ဂသထံဉ်နင်္ဂ ပေါ်တင်္ဂမှ ်က်တီဘဉ်ယးဒီးတင်္ဂအို ဉ်အသး. ကွဲပှု သွော်တဖဉ်လ၊ ကဆိကမိဉ်ယိဝ်ထီဉ်တင်္ဂ ဘည်ယးဒီး အတင်္ဂဆိကမိဉ်, အသးအတင်္ဂ တင်္ဂဘဉ်တင်္ဂ, ဒီး အတင်္ဂအိဉ်မူအတင်္ဂဟူး တင်္ဂလဲ တက္ ်င်္ဂ တင်္ဂလာနပဝ်ပတု ဝ်ကွံဝ်တင်္ဂအီသံး (မ့တမှင်္ဂ) တင်္ဂတိင်္ဂမိနု သွော်တဖဉ်အယ်လဲဉ်. ကော်လ၊ နတင်္ဂသးစင်္ဂဆာတအို ဝိုဒီး တင်္ဂလာ မေ ဘင်္ဂနှင့် တင်္ဂနင်္ဂပင်္ဂအိုဝ်ဒီး နာ ဒိလဲဉ်.

Let's try a few exercises!	ပကမၤကွၢ်အဒိဖိတဖဉ်•
Counselee: "You know. God is good to us. He helped us in the worst of time and brought us to this country. I want my son to be grateful to God. The way he is acting makes me feel so hopeless." Challenge:	ပှာလာအဟီးနှါတါကဟုကယင် - "နသ့ဉ်ညါအသီးယွာနှဉ်ဂ့ာဝဲလီး. အဝဲမာစπပှာ ဖဲပဘဉ် ကီဘဉ်ခဲအဒိဉ်ကတာဂ် ဒီး ဆှာပှာဆူထံကိဂ် အဝဲအံးလီး. ယအဲဉ်ဒီးမာပဖိပလံးတဖဉ်စံးထီဉ်ပတြπယွာလီး. ဘဉ်ဆဉ်ယဖိတဂာ အတဂ်အိဉ်မူအတါမာတဖဉ်နှဉ် ယက္ခါဒီး တဂ်မုါလါလာဝ်လာယာလီး."
Open question for insight:	သံကွ ^{င်္} သံဒိုးအီၤလၢတၢ်လၢတဘဉ်လိၥ်ဖိုးမံ -
	သံကွင်္ဂတင်္ဂသံကွင်္ဂတဖဉ်လၤ အအိးထီဉ် တင်္ဂသထံဉ်နင်္ဂ ပၢဂ်တင်္ဂမ့်ဂ်တ်တိဘဉ်ဃးဒီးတင်္ဂအိဉ်အသး -
Counselee: "I really love my son and want him to become educated. I do not know what is going on. I don't even want to talk to him now." Challenge:	ပှၤလၢအဟံးန္်ာတ႞ကဟုကယဉ် - "ယအဲဉ်ယဖိခွါဖးဒိဉ်ဒီးယအဲဉ်ဒီးမာအကဲထီဉ် ပှၤကူဉ်ဘဉ် ကူဉ်သ့တဂၤလီး အခဲအံးတ႞ဘဉ်မာအသးဒီးအီးနု့ဉ် ယတသဲ့ဉ်ညါဘဉ် ယတအဲဉ်ဒီးကတိၤတ႞ဒီးအီးနီတစဲး ဘဉ်."
Open question:	သံကွ႑်သံဒိုးအီၤလၢတ႑်လၢတဘဉ်လိ၁်ဖိုးမံ -
	သံကွါတြသံကွါတဖဉ်လ၊ အအိုးထီဉ် တါသူထံဉ်နါပျာ တါမူါတါတီဘဉ်ဃးဒီးတါအိဉ်အသး -

C. Action Stage

ဂ. တၢ်ဟုံးနှုံချီဉ်ခါ

- Facilitate action
- မၤစπဆီဉ်ထွဲ တၫ်ဟုံးန္ ါခ်ီဉ်ခါ
- Explore possible new behaviors
- ≈ Assist in deciding on actions
 - What are the benefits of changing?
 - What are the benefits of not changing?
 - How would changing make you feel?
 - How would others react to your changing?
- ≈ Facilitate the development of skills for actions
- ≈ Provide feedback about attempted changes
- ≈ Assist in evaluating and modifying action plans

- ≈ ကွ\်ာ်ယုထံဉ်သ့ဉ်ညါ တ\်ာအိဉ်မူအိဉ်ဂဲၤအသီတဖဉ် လၤဟဲအိဉ်ထီဉ်သုန္နဉ်တက္ခ်\.
- ≈ မၤစာၤလာတာ်မၤတာ်ဆာတဲ့ခ်ဘဉ်ဃးဒီး တာ်အိုခ်မှုအိုခ်ဂဲၤ အသီတဖခ်
 - တင်္ခဆီတလဲလိဝ်သးအဘျူးအဖိုှင်အိုင် ဒ်လဲဉ်.
 - တာ်တဆီတလဲလိ၁်သး အဘျူးအဖိုဉ်အိုဉ် ခ်လဲဉ်.
 - တင်္ခဆီတလဲလိ်ခ်သးကခုးဟုဉ်နားတင်္ဂတုဒ်ဘဉ်ဖွဲလဲခ်.
 - တၫ်ဆီတလဲလိဝ်သးမှ ်ာအို်ဝထီဉ်အယိ
 ပု၊အဂၤကထံဉ်ကစ်းဒ်လဲဉ်.
- မၤစာၤဆီဉ်ထွဲလာတာ်ဒူးအိုဉ်ထီဉ်တာ်သံ့တာ်ဘဉ်
 လာတာ်ဟုံးနှာ်ချိဉ်ခါအင်္ဂြံ တက္နာ်.
- ဟာ့ ဂိုခီဆာတြာဆိုကမို ဂိုဘဉ်ဃးဒီးချီ ဂိုခါလာ
 ဘာဂိုတြာကျွဲးစားခါအီး တက္ခုံး
- မးစားလ၊ တာ်ခံကွာ်စီးကွာ် ဒီး တာ်ဆီတလဲ
 တာ်ကူဉ်ထီဉ်ကျွဲအသီ, ခီဉ်ခါသီတဖဉ် တက္ခာ့်.

Example:

Counselor: What would you like to see

changed?

Counselee: I want to trust God more so that I

can be at peace.

Counselor: If you trust God more, how would

you feel?

Counselee: I would not worry so much because

I know God will take care of my son.

Counselor: What do you think you have to do

to trust God more?

Counselee: Maybe go to church regularly, pray

more, and read the Bible.

Counselor: You know, we always love to see you at church. We also hold a prayer vigil every month where we assign people to pray for half an hour at home. There is also a Wednesday Bible study.

က္ထိ

Counselor: နအဲဉ်ဒီးထံဉ်တ႑်ဆီတလဲမန္ၤတဖဉ်

ဟဲအိဉ်ထီဉ်လဲဉ်.

Counselee: ယအဲ့ဉ်ဒီးနှင်ယွာအါထီဉ် ဒ်သီး ယကအိဉ်ဒီး

တင်္ဂသူဉ်မံသးမှဝ်လီၤ.

Counselor: နမ္နါနှစ်ယွာအါထီဉ်အဃိ, နကကလာါ

ဘဉ်ဒ်လဲဉ်.

Counselee: ယတ္ဂ်က္ဂ်ာတ္ဂ်ာဂ်ီးတအါထဲန္နဉ် ခ်ီဖိျလၢ ယသ္၌ညါ လၢယူးကအုံးထွဲကွ္ကြဲထွဲယဖိခွါလီး.

Counselor: ဒ်သီးနကနဉ်ယွာအါထီဉ်အင်္ဂါ, နဆိကမိဉ်

နကဘဉ်မၤ တ႑်မန္းတဖဉ်လဲဉ်.

Counselee: ဘဉ်တဘဉ် လဲးထီဉ်ဘါယွး, ဘါထုကဖဉ်

အါထီဉ်, ဒီး ဖးလံ၁်စီဆုံနှဉ်လီၤ.

Counselee: I'll have to think about that. Maybe I'll check it out.

Counselor: ပသးခုထံဉ်ဘဉ်နၤလၢသရိဝ်ထီဘိလီး. ပအိဉ်ဒီးတင်္ဂထုကဖဉ်တဲဝ်နၤ ဒီး ပပင်လီးပှၤထုကဖဉ် တင်္ဂတဖဉ်တဂၤဘဉ်တဂၤ လၢအဘါဝဲတခီနဉ်ရံဉ်လီး. ပအိဉ်စ့်ကြီးလၢ မု်သာနုံးတင်္ဂမၤလိလံဝ်စီဆှံ စ့်ကြီးလီး. Counselee: ယကက္၊ဆိကမိဉ်မီး. ဘဉ်တဘဉ်, ယကဟဲမၤက္ခါနီ.

Example:

Counselor: What would you like to see

changed?

Counselee: I want my son to not quit school. **Counselor:** How you do you think you can help him so he will at least think about not quitting

school?

Counselee: I am not sure.

Counselor: How about talking to him first? **Counselee:** Yeah, I think I need to have a real talk with him to see what hardship he is facing.

အဒိ -

Counselor: နအဲဉ်ဒီးထံဉ်တ1်ဆီတလဲမန္ၤတဖဉ်

ဟဲအိုဉ်ထီဉ်လဲဉ်.

Counselee: ယတအဲဉ်ဒီးထံဉ်ယဖိခွါပဝ်ပတုဉ်ကွံဝ်ကိုဘဉ်. Counselor: နကနဉ်နမၤစၤၤအီဉ်ကသ့ဒ်လဲဉ် ဒ်သီး အစ္ဒၤ ကတၢ႞တ႞ဆိကမိဉ်ကဟဲအိဉ်ထီဉ်လၢအပူဒ်သီး တပဝ် တ္႞ကွံဝ်ကိုအဂ်ီ်မ်.

Counselee: ယတလီးတံ်္ခဘဉ်.

Counselor: နမ့်္ၢကတိၤက္ခ်္ဂတၢ်လၢအီးမ်ႉ

Counselee: မူး. ဘဉ်တဘဉ် ယကြးကတိုးတြံးအီး လီးတံုလီးဆဲးအဆိ ဒ်သီးယကန္ ပြားတြံကီတုံခဲ့တဖဉ်

လၢအဝဲဘဉ်ကွ ်္ခဆာဉ်မဲ့ ်ဘဉ်လီၤ.

D. <u>Counselee's Stage of Readiness for Change</u> <u>လ</u>. ပုံး ဟုံးနှဲ့ ဂ်တ်ကဟုကယဉ် အတင်္ဂအိဉ်ကတိပ်ကတီးအသူးလာ ကလဲလို့ သီတလဲအသူအင်္ဂို

**** You cannot change people. You can only empathically collaborate with them. Whether a person changes or not depends on what stage of readiness they are in⁷. Your goal is to help them move through the stages so that they become aware of problems, take responsibility for their behaviors, make decisions about whether and how to change, make the actual changes, and then work on consolidating their changes.

**** နဆီတလဲပှာအဂၤ တန္ ်ာတသဲ့ဘဉ် ထဲဒဉ်နမာသက်းတင်္ဂြီးအီးလာတင်္ဂြိသူဉ်ဒိသးအပူးသွန့ဉ်လီး ပှာတဂၤ ကလဲလိ၁် အသး, တလဲလိ၁်အသးဧါန့ဉ်, သန္းထီဉ်အသးလၤ အအိဉ်ဝဲလၤ တင်္ဂကတိ၁်ကတီးသးအပတီဂ် ဖဲလဲဉ်တခါအဖီခိဉ်လီး နဖီတာဉ် မ့ဂ်ဝဲ ဒ်သီးနကမာစπအီးလာအတင်္ဂသုံးအသးတတီးဘဉ်တတီးဆူ တင်္ဂကတဲ၁်ကတီးသးအပတီဂ် တခါဘဉ်တခါ ဒ်သီး အဝဲကပဉ်သူဉ်ပဉ်သးဘဉ်ဃးဒီး အတင်္ဂကီတင်္ဂခဲတဖဉ်, ကဟံးနှင်္ဂမူဒါလာအတင်္ဂအိုခ်မှုဟူးဂဲၤအဖီခိဉ်, ဒီး ကဆာတဲ၁်ဝဲအတင်္ဂကစင်္ဂ လာကဆီတလဲ(မ့)တဆီတလဲ, မ့ဂ်ဆီတလဲအယိ ကမာဝဲဒ်လဲဉ်, မ့ဂ်မာဝဲနီဂ်ကိဂ်အယိ နကဆီဉ်ထွဲ ဒ်လဲဉ်, ဒီး တင်္ဂဆီတလဲမ့ဂ်အိုခ်ထိဉ်အယိ နကမာစπဒုးဂဂ်ာဂျာအီးဒ်လဲဉ် အင်္ဂြီနှဉ်လီး

Pre-contemplation stage

- Unaware of the need to change. No desire to change.
- Lacks information about their problems, deny their parts of the problem, or blame others.

တချူးတ1်ဆိကမိဉ်ထံဆိကမိဉ်ဆးအိဉ် အပတီ႞

- တပင်သူဉ်ပင်သးလာတါအလိဉ်အိဉ်လာကဘဉ်
 ဆီတလဲအသးဒ်ဘဉ်. အသးတအိဉ်လာကဆီတလဲ
 ဝဲဘဉ်.
- တသဲ့ဉ်ညါတ¹ဂ္ၟ¹တ¹ကျိုးဘဉ်ဃးဒီးအတ¹ကီတ¹ခဲ့ဒ်
 ဘဉ်. သမၢဝဲလၢအဝဲမှုဒါတအိဉ်လၢတ¹ကီတ¹ခဲ
 ဟဲအိဉ်ထီဉ်အပူၤ, ဒီး ပ၁်ဒ္နဉ်ပ၁်ကမဉ်
 လၢပုၤအလိၤလီၤ.

Contemplation stage

- Aware of and accept responsibility for their problems.
- Beginning to think about changing , but have not yet actively decided to change.
- Maybe afraid of failure.

တါ်ဆိကမိဉ်ထံဆိကမိဉ်ဆးအိဉ်ထီဉ် အပတီါ်

- ပင်သူဝ်ပင်သူ နီး တူာ်လိဝ်အမူအခါ ဘဉ်ထွဲနီး
 တာ်ဂ့ာ်ကီလံ.
- စးထီဉ်ဆိကမိဉ်ထီဉ်ဝဲလာတာ်ဆီတလဲသး အဂ္ဂါ,
 သနဉ်ကဲ့တပင်လီးတာ်ဆာတင်လီးတာ်လီးဆဲးလာ
 ကဆီတလဲအသး့ဒ်ဘဉ်.

_

⁷ Clara E. Hills. 42.

Preparation stage	တ္ခါကတဲ့ခ်ကတီၤအသႏအပတီရိ
 Have made a commitment to change and are preparing themselves to begin the change process. 	— ပဉ်လီးအသးလၢအကဆီတလဲအသး ဒီး အိဉ်ကတဲဉ် ကတီးအသးလၢ ကစးထီဉ်ဆီတလဲအသးလီး.
Action stage	ဟုံးနူ့ ါခ်ီဉ်ခါအပတိြ
 Actively begin to modify behaviors. 	- စးထီဉ်ဆီတလဲအတၢ်အိဉ်မူဟူးဂဲၤတဖဉ် လၢတၢ်သူဉ်ဆူဉ်သးဆူဉ်နှဉ်လီၤႉ
Maintenance stage Clients have changed and are trying to consolidate their changes and deal with lapses.	တာမြားအိုဉ်စံဉ်ကျπတာဆီတလဲ အပတီာ် — ပှားတုံးနှာ်တာကဟုကယဉ်ဆီတလဲအသး ဒီး ကျွဲးစား ဒုးဂၢဂ်ကျπထီဉ်တာ်ဆီတလဲလာအဟဲအိုဉ်ထီဉ်တဖဉ် ဒီး ဘှီကဒီးကာ့လာဂ်ဖဲ တင်္ဂဆီတလဲတကဲထီဉ်လိဉ်ထီဉ်
*** The counselee is always responsible to do what is right. None of us can blame others for our personal choices in life. It is the counselee's choice whether to make the right or wrong decision. You can pray for and encourage those who come for counseling, but in the end it is their choice.	အခါ နှဉ်လီး. *** ပှာလာအဟုံးနှါတါကဟုကယဉ် မှါပှာလာအိဉ်ဒီးမှုဒါ လာကဘဉ်မာတါလာအဘဉ်နှဉ်လီး. ပဝဲနီတဂာ ပပဉ်ခ့ဉ် ပဉ်ကမဉ်လာပှာအလိုး ခီဖိုလာပနီါကစါအတါယူထာ၊ အယိ တသံ့ဘဉ်. မှါဝဲ ပှာလာအဟုံးနှါတါကဟုကယဉ် အတါယုထာဆာတဲ့ခ် လာအကမာတါလာအဘဉ်မှါဂုံး တဘဉ်မှါဂုံး နှဉ်လီး. နထုကဖဉ်နှါ ဒီး ဆီဉ်ထွဲသံ့ လာ ပှာလာအဟဲဟုံးနှါနတါကဟုကယဉ် အင်္ဂါလီး. ဘဉ်ဆဉ် အလီါခံကတာါနှဉ် မှါဒဉ်အဝဲသံ့ဉ် အတါယုထား လီး.

V. Challenges and Opportunities for Churches V. တၢ်လၢအတၤတၢ် ဒီး တၢ်လၢအဟဲ့ဉ်ခွဲးဟဲ့ဉ်ယဉ် တၢ်အိဉ်ဖိုဉ်တဖဉ်

A. <u>Challenges</u> က• တ¹တၤတ¹တဖဉ်

- As you can imagine, counseling is a timeconsuming process. One cannot rush counseling, and without adequate time, counseling is ineffective.
- Many American churches practice the rule where pastors usually meet with those who seek counseling for five sessions, each session lasting around one hour. Afterwards, if there is a need for additional counseling, pastors refer parishioners to professional psychologists/psychiatrist/therapists/counselors.
- နဆိကမိဉ်နဲသူလၢ counseling မှ ် တ ်တခါလၢ နမၤအီၤလာတ ်လာ ်ဆာလာ ်ကတီ ်အပူ နေ့ ်လီ း. ပမၤကရီကဒး counseling တသဲ့ ဘဉ် . မှတမ့် ်လာပဟဲ့ ဉ်တ ်ဆာကတီ ် လာလာလီ ဉ်လီ ဉ် အယိ, counseling အတ ်မၤ တတု ၤလီ းတီ ၤလီ ၤ ဘဉ် နှဉ်လီ း.
- ကိၢ်အမဲရံကာတြာအိုခ်ဖိုခ်အဖြူခ် အိုခ်ီးတေါမား လုံးလ်ာလာအဝဲသူခ်ထံခ်လိခ်အသားဒီး ပွာသားလီတာ် ကဟုကယဉ် ၅ ကတီာ်, တကတီာ်နေ့ခ် အါတက္စာ ယံခ်ဝဲ ၁နှခ်ရံခ်လီး စံးဒီး, ပွာအားမှခ်လိခ်ဘာခ် တာမာစားအါထီခ်အယို, အဝဲသူခ်ဆာျခံဝဲဆူ ပွာလုံးအီခ်လုံးအီသာမူလာတာမားဒ်အား လာအိုခ်ီဒီးကာ်စီ တာသာတာဘာခ် လာအမှာ် သားဂဲ့ ဂီကသံခ်သရခ်, ကသံခ်သရခ်ယါဘျို သားအတာ်ဆါ တဖခ်နေ့ခ်လီး.
- For Karen churches, challenges are:
 - ≈ Pastors have to work to make a living.
 - ≈ Pastors have many other priorities such as preaching, teaching, or playing the role of social workers.
 - \approx Training is not always available.
 - ≈ Referral is unavailable or difficult.
- လၢၦၤကညီတာ်အိုဉ်ဖိုဉ်အင်္ဂြန္နဉ်,တာ်တၤၦၤတဖဉ် မ့္ဂ်ဝဲ -
 - ≈ တၢ်အိဉ်ဖိုဉ်သရဉ်သမါဘဉ်လုၢ်အီဉ်လုၢ်အီ အသးသမူလီၤ.
 - တာ်အိုဉ်ဖိုဉ်သရဉ်သမါ အိုဉ်ဒီးမှုဒါအါမးလာ ကဘဉ်မၤဝဲအဆိ လာအမ့် တာ်စံဉ်တဲးတဲ လီးတာ်, တာ်သိဉ်လိ, ဒီး တာ်ဘဉ်မၤ ပှာဂ့ာ်ဝီအတာ်မာ နှဉ်လီး.
 - ≈ တ႑်သိဉ်လိတအိဉ်အါအါဘဉ်.
 - ≈ ဆှာခ်ဳပှာဆူ ပှာကူစါယါဘျါတာ် professionals တန္ာ်တသ့ (မ့တမ့ာ်) ကီခဲဝဲလီၤ.

B. Opportunities

ခ. တါခွဲးတါယဝ်တဖဉ်

- Probably one of the most important areas in which a church can begin counseling ministry would be Christian family ministry.
- Today, Karen communities are facing new challenges related to language, culture, work, technology, etc. Coping with these challenges in a new society is such a formidable undertaking that family values and structures are becoming eroded.
- A church with broken families that has been intruded by the work of Satan cannot accurately and effectively witness to the love of Jesus Christ.
- When families break down = churches get weakened.
- Counseling is about healing.
 Healing can be done after an illness. Healing can also be about prevention.

- တၫ်အရုဒိဉ်အလီၫဖဲတၫ်အိဉ်ဖိုဉ်တဖဉ် ကြးစးထီဉ်ဒုးအိဉ်ထီဉ် တၫ်သးခုကစီဉ်အတၫ်မၤတမံၤ ဘဉ်တဘဉ် ကမ္ၢါဝဲ ခရံဝ်ဖိဟံဉ်ဖိဃီဖိ တၫ်အိဉ်ဖိုဉ်အတၫ်မၤ လီၤႉ
- မှ ်မဆါတနံးအံး, ကညီတဝးတဖဉ် ကွ ်းဆာဉ်မဲ့ ၁၁ ဘင်းလားအတၤပှာတဖဉ်လာ အမှ ်ဝဲ တင်္ဂကတ်ား, တင်္ဂဆဲးတင်္ဂလာ, တင်္ဂဖံးတင်္ဂမာ, စဲးဖီကဟဉ်ပီညါ, ... လီး. တင်္ဂကွင်္ဂဆာဉ်မဲ့ ၁ တင်္ဂတင်္ဂတဖဉ် လာထံကိ် အသီအံး ကီခဲဝဲမး တု ဒော်လင်္ဂ လဲသာဉ်ဒိဘဉ်ထံးမာဟားဂီး ဟံဉ်ဖိဃီဖိ အတင်္ဂပင်္ဂလုံးပင်ပ္ရွား ဒီး အတင်္ဂသူဉ်ထီဉ်သားတဖဉ် နေ့ခ်လီး...
- တၫ်အိုဉ်ဖိုဉ်လၢအအိုဉ်ဒီးတံဉ်ဖိဃီဖိတဖဉ်လာအလီးမု်ာလီးဖး
 တဖဉ်နေ့ဉ် မုဉ်ကီးလံၢ်လဲးနုဉ်မးတၫ်လံလာအပူးအယိ ပဉ်ဖျါထီဉ် ခရံဉ်အတၫ်အဲဉ် လာတၫ်မ့်ာတၢ်တီဒီး တၢ်တုၤလီးတီးလီးအပူး
 တသုလားဘဉ်လီး.
- ဖဲဟံဉ်ဖိဃီဖိတဖဉ်လီးမု်းလီးပှီ် ဒီး တာ်အိဉ်ဖိုဉ်အင်္ဂာစ်ာလီးဖးဒိဉ်လီး.
- Counseling ဘဉ်ဃးဒီး တါမားဘျါတာနေ့ခ်လီး. ဒ်တါမားဘျိန့ခ်
 ဘဉ်တာမားအီးလာတာဆူးတာဆါဝံးအလီခံသံ့ အသီး
 ဘဉ်တာမားအီးလာ တာဒီတဒာအပူး သုစ္ခါကီး လီး.

VI. Family Ministry VI. ဟံဉ်ဖိဃီဖိတ႑်သးခုကစီဉ်အတ႑်မၤ

Possible family ministry opportunities:

- Parents and children's relationship
- Christian Dating (Appendix A)
- Premarital counseling (Appendix B)
- Marriage enrichment
- Pre-divorce counseling
- Divorce care

တၢ်ခွဲးတၢ်ယဉ် လၢပကမၤခရံဉ်ဖိတံဉ်ဖိဃီဖိ တၢ်အိဉ်ဖှိဉ် အတၢ်မၤတနီးမှၢ်ဝဲ -

- မိ်ာပါဒီးဖိတဖဉ်အတရ်ရှလိုင်မှင်လိုင် (လုံင်ဘူးစွဲ က)
- တချူးတာ်တဲ့တာ်ဖြီ တာ်ကဟုကယဉ်တာ်မၤလိ
 (လံဉ်ဘျူးစွဲ ခ)
- တာ်ဒူးထူးတီးထီဉ် မာဆူဉ်ထီဉ် နီာ်ဒီမိဝးအတာ်ရှုလိဝ် မှင်လိဝ်
- တချူးတ႑်လီၤဖုဉ် တ႑်ကဟုကယဉ်
- တၢိလီးဖုဉ် တၢိကဟုကယဉ်

A. Parent and child relationships

က. မိၫပါ ဒီး ဖိတဖဉ် အတါရုလိဝ်မုဝ်လိဝ်

- There are relational gaps between parents and children due to a myriad of challenges including cultural, educational, linguistic, and experiential gaps.
- လာမိ်ာပြားနီးဖို့အတာ်ရှုလို့ ခမ့်ခွလ်ခဲ့သူအဘာခုစာ။ နှဉ်
 တာလီးဟိုအိုခ်ုံအမြီးလာအတားတံခုဖို့ယီဖို့ တဖဉ်,
 လာအမှာ် တာ်လီးဆီလိုခ်သူးလာ မိဂ်ပင်္ဂနီးဖို့
 အတာ်ဆုံးတာ်လာ, တာ်ကူခုံဘုခ်ကျခုံသူ, တာ်ကတိုး,
 နီး တာ်လဲးခ်ီဖို့ တဖဉ် နှဉ်လီး.

a) Unhealthy patterns in family ဟံဉ်ဖိယီဖိ တင်္ဂတံဉ်တင်္မေးလှင်္ဂလင်္ဂတဖဉ် လာတအိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချွ

A good child8

- Never inconveniences parents
- Never embarrasses or disappoints parents
- Never has personal needs
- Knows how to do everything correctly without being taught
 - Never has a critical or separate thought

ဖိလၢအဂ္ဂၤ

- တမၤတံ၁်တၤမိ်ၫပ႞နီတခဵိုာ.
- တမာမဲ့ခ်ဆုံး (မ့) တမာသးဟားဂီး မိဂ်ပင်္ဂ နီတခ်ီခ်.
- တအိဉ်ဒီးအတၢ်လိဉ်ဘဉ်လၢအနီးကစၤ်အဂ်ီး
- တာ်သိဉ်လိမားယုဉ်ဒီးအီးတအိဉ်သနဉ်က့
 ကဘဉ်သှဉ်ညါမာတာ်ခဲလာဝ်လာကျဲအဘဉ်.

Page_30

⁸ Sandra D. Wilson, 50.

 Never loses (except when competing with a parent) Never gets less than an A Thrives on instability, chaos and pain Does everything parents ask Never remembers anything but the happy times? 	 တအိုင်ဒီးတ ်ဆိုကမိုင်လ အစ်င်ညီ ငှိတ ် (မ့) အလီးဆီ. တယင်္ဂနီတခ်ိုင် (ယင်္ဂဖဲဒင်္ဂအခါလ ပြာလိုင်အသူလ မိုးပြာ). ကဘင်္ဂဂုဏီင်္ဂပသီထီင်္ဂလ တ ်တင်္ဂာက်တကျား အပူး, တ ်သဘင်္ဂဘူင်္ဂအပူး, ဒီး တ ်ာဘင်္ဂဆါဘင်္ဂဖိုင်္ဂ ဘင်္ဂနူးအပူး. မေဝဲတ ်ာက်ိုးမံုးလ မိုးပ ်မ အမား. သင်္ဂနီ င်ုဒင်္ဂထဲအပူး ကွံ ဝ်တ ်ာသူ င်္ဂခုသားခုဆာကတိ ်ာ.
Unhealthy family ⁹ - Rule 1: Be blind - Rule 2: Be quiet - Rule 3: Be numb - Rule 4: Be careful - Rule 5: Be good	ဟံဉ်ဖိဃီဖိလၢတအိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချ - — တၫ်ဘျ၊ ၁ - တဘဉ်ထံဉ်တၫ်တဂဲ့၊. — တၫ်ဘျ၊ ၂ - တဘဉ်သီဉ်တဂဲ့၊. အိဉ်ဘျှဉ်အိဉ်ဘှီဉ်. — တၫ်ဘျ၊ ၃ - တဘဉ်တူၫ်ဘဉ်ခီဉ်ဘဉ်တၫ်တဂဲ့၊. — တၫဘျ၊ ၄ - အိဉ်ပလီၫ်သးထီဘိ. — တၫဘျ၊ ၅ - မ့ာ်ပှာအဂဲ့းတဂာ.
 There are no perfect families or parents or children. 	— ဟံဉ်ဖိဃီဖိ လၢအလၢအပှဲၤတအိုဉ်. မိ်းပါးလၢအလၢ အပှဲၤတအိုဉ်. ဖိလၢအလၢအပှဲၤတအိုဉ်.

b) Parenting styles တင်္ဂကွင်္ဂလုဒ်ခိုထီဉ်ဖိအကျဲ အကလုဝ်တဖဉ်

Authoritarian Parenting Style

- Very strict.
- Do not talk back. If you do, you are challenging your parents' authority.
- Bossy in handling children.
- Worry about how they appear to others. So, the kids have to behave to make them look good or they will be punished.
- They are punitive.
- Rules are clear and home life is structured and well ordered.

တ¹ကွ¹လု¹ဒိဉ်ထီဉ်ဖိအကျဲ အကလုၥ်လၢ အမာဆူဉ်ဖိ လာကလူၤပိၥ်ထွဲ တ¹သိဉ်တ¹သီအခံ

- ဃံးဒီးလီၤတံ်
- တဘဉ်တဲဆၢက္၊ယၤတဂ္၊. နမ္ါတဲဆၢက္၊ယၤအယိ, နမ္ါပု၊လၢအထီဒါ မိါပါအစိကမီ၊လီ၊.
- သူစိသူကမီးလၢဖိအလိၤထီဘိဒီး မာထဲဖိကဘဉ်မာ
 တ႞ဘဉ်အသး.
- အိုင်္ဂဒီးတ ် ဘင်္ဂယိုင်ဘင်္ဂဘိုလ၊ပူးအဂၤကထံ င်ုအီး ဒ်လ်င်ုလီး.
 အနှင့်သတး, ဖိတဖင်ုဘင်ုအိုင်ဂူးဂူး ဒ်သီး မိ်းပါကအိုင်ဖျုဂုံး

_

⁹ Sandra D. Wilson, 42.

Pros

- Children are disciplined.
- Children are held to high standards.
- Children do well in school.
- Good parenting style of children with behavioral problems.

Cons

- They are used to being told what to do and how to do it.
- No rewards for good behavior, which can make good behavior a challenge for some children.
- They do not have a voice at home, which is stressful.
- Restricts the child's ability to think freely.
- Associated with low self-esteem, lack of confidence and courage, and poor socializing skills.
- May rebel against or detach from parents.
- Authoritarian parents tend to forget that they are dealing with humans, who are still in a developing age.

- လၢပှၤအမဲၥ်ညါလီၤ. မ္ါတမ္ာါဒ်န္နဉ်ဘဉ်ဒီး ဒီးန္ ါဘဉ် တာသိဉ်ဃီဉ်လီၤ.
- သိဉ်ယီဉ်စံဉ်ညီဉ်တ1်ချွမးလီၤ.

တၢ်လၢအဂ္ဂၤ

- ဖိတဖဉ် စည်းကမ်း အိဉ်.
- ဖိတဖဉ် ဘဉ်တ\်မှ\်လ\်ာီးလ၊ အပတီ\်အထီ.
- ဖိတဖဉ်မၤလိတ္၊ ဘဉ်ဘျီးဘဉ်ဒါလၢကို.
- ဂ့ၤလၫတา်ပာတာ်ဆှာ ဖိလာအို််ာ ဒီးတာ်အို််ာမူဟူးဂဲၤ
 တာ်ဂ်ာကီအါမ်း.

တၢိလၢအတဂ္၊

- အဝဲသ့ဉ်ညီနု်လၢအမာထွဲ တါလာပုာတဲအီး, ဒီး ကဘဉ်မာဝဲ ဒ်လဲဉ်နှဉ်လီး.
- ဖွဲအဝဲသုဉ်အိဉ်မူမာထွဲတြံသိဉ်တြံသီသနှင်က္, တြံပတြπအီး
 တာ်ဟုဉ်အီးခိုဉ်ဖာတအိုဉ်ဘဉ်ဒီး ကဲထီဉ်ဝဲတြံကီတြံခဲ
 လာအဝဲသုဉ်ကအိုဉ်မှုမာထွဲ ဂူးဂူးထီဘိလီး.
- အဝဲသ့ဉ်အကလု်တအိဉ်လာဟံဉ်အပူးဘဉ် အအံး ကဲထီဉ်
 တင်္ဂယာတာ်စုဉ်လာ အဝဲသ့ဉ်အလိုးလီး.
- တါဖီဉ်ဃံးတါအယိ တါပျဲဖိလာအကဆိကမိဉ်တါလာ
 တါသဘ္မုတအိဉ်ဘဉ်လီး.
- ဖိတဖဉ်အံးအိဉ်ညီနု ်း တ်ကံစဉ်ဆံးလိခ်ကဲ့၊သး,
 တ်နှစ်နှ ်လီ၊သးစှ၊, တအိဉ်, တ်သးခူတအိဉ်, ဒီး
 လီ၊တူခ်လီ၊ကခ် လာတ်ရုံလိခ်မှခ်လိခ်ဒီးပှ၊အဂၤနှဉ်လီ၊.
- ပူထီဉ်မိ်းပါ မ့တမ့် ထုးလီးဖုဉ်ကွံဝ်အသးလာမိပ်ပါသူလီး.
- မိ်းပါးလာအသူ တင်္ဂလုံးဒို််ငှိထို််ပို တကလုံ့ခံအား အါတက္ပါ သးပွားနိုင်္ဂဝဲလာ ဖိတဖဉ်အားမှာပြာကညီတဖဉ် လာ အဟဲဒို််ထီဉ်အဖာမု ်န္နာ်လီး.

Authoritative Parenting Style – *optimal development for children

- Caring but not overbearing.
- Demand appropriate behavior.
- Listen to children.
- Not intrusive, restrictive, or punitive in approriately.

တင်္ဂကွင်္ဂလုံဒိခိုထီခိုဖိအကျဲ အကလုခ်လ၊ အအိခ်ိုဒီးစိကမီးလ၊ ဖိအလိၤ *အဂ္ဒ္ဓာတြူးကတာ်လျှဖိအတင်္ဂခိုခိုထီခိုအင်္ဂြ

- အိဉ်ဒီးတ ်ကဟုကယဉ် သနဉ်ကဲ့ တကဲထီဉ်တ ်ဃာတ ်စုဉ်
 ဖးဒိဉ်.
- ဃဝဲတၢ်အို်မဟူးဂဲၤလၢအကြား.

- Want children to make good decisions on their own.
- Allow children to take natural consequences and learn from them.

Pros

- Help kids to be balanced.
- Help children become independent, confident, and cooperative.
- Learn important values from their parents.
- Learn to make choices and deal with consequences.

Cons

- Not for every kid.
- Not strict enough for some children and still too strict for some children.
- Some children struggle with making choices and they do better when given strict rules.

- တဆွံနုဉ်ဆူဉ်လီၤသး, တဖိဉ်ဃံးမၤဃံးတ႑်, ဒီး တစ်ဉ်ညီဉ်တ႖် လာကျဲတကြးတဘဉ်အပူၤ.
- အဲဉ်ဒီးမာအဖိမာတ႑်ဆာတဲဉ်အဘဉ်တဖဉ်လာအကစ႑်ဒဉ်ဝဲ.
- ပျဲဖိတူ်းတင်္ခအဘူးအလဲတဖဉ်လာဟဲအိုဉ်ထီဉ်အတင်္ခဒဉ်ဝဲ
 ခွီဖျိုလာအဝဲသွဉ်ဆာတဲ့ခ်တင်္ခတာခုအယိ.

တၢ်လၢအဂ္ဂၤ

- မၤစπဖိသဉ်ဒ်သိးအသးသမူကအိဉ်ဒီးအဃၢအဖုံကကြးကဃူ
- မႃၣၜႃၣၜိသၣၲဒႝသိႜႋကသနၟၣထီၣ်ကၟၣလၣအနီ႞ၮၜ႞အသႜႋကသၞ,
 ၮအၣၲ ဒီးတ႞နၥ်နၟ႞လီၣသႜႋ, ဒီး ကမၣသကိႜႚတ႞လၣၦၣအဂၣ
 လၣၣၣၣႜၟၣႜ႞ၟၣၣၭႝႜၣၯၣၭၣၹၟၣ
- ဖိမၤလိဘဉ် တၢ်လၢအကြားပဝ်ဒိဉ်ပဝ်လုၢ်ပဝ်ပ္စား လာမိၫ်ပါ
 အအိုဉ်လီး.
- ဖိမၤလိဘဉ်တြ ခီဖျိုအိုဉ်ဒီးအတြားတာဝဲလျှအကစ္ခါဒဉ်ဝဲ ဒီး
 ဟုံးနှစ်တြာအဘူးအလဲ့ အတြားဆာတဲ့ ခုံးအိုဉ်ထီဉ်အသိုးနှင့်လီး.

တၢိလၢအတဂ္ဒၤ

- တမ္နါလၢဖိတိုးဂၤဒဲးအင်္ဂါဘဉ်.
- တမ့် ကြသဘ္ခုလ၊အကြားလ၊ဖိတနီ၊ အင်္ဂ ဒီး မှ ဂ်ဝဲတ ်ာ ပံံးတလ၊
 လ၊ဖိတနီ၊ အင်္ဂ ဒီး မှ ဂ်ဝဲတ ်ာ ပံံးတလ၊
- ဖိတနီး ဃုထာတာ်တဘဉ်ဘျီးဘဉ်ဒါ ဒီး အဝဲသ့ဉ်အိဉ်မူဂူးဒိဉ်
 ဖဲအိဉ်ဘဉ်လာတာ်သိဉ်တာ်သီအယုံးအစူးအပူးနှဉ်လီး.

Permissive Parenting Style

- Allow children a lot of freedom.
- Do not demand much.
- Easy-going.
- No consequences.
- Could be democratic or nondirective.

Pros

- Children like it.
- Children feel loved.
- They learn to make choices.

Cons

- Take advantage of parents.
- Distorted sense of right and wrong.

တၫ်ကွ႑်လ္႑ိဒိဉ်ထီဉ်ဖိအကျဲ အကလုၥ်လၢ အဟ္**ဉ်တ**်ာသဘျူအါ

- ဟာ့ဉ်ဖိတ¹သဘျှအါဒိဉ်.
- တဃ့ဖိလာတ႑်အါအါဘဉ်.
- ညီနှ1်အိဉ်မံသူဉ်မှ5်သး.
- တၢ်အဘူးအလဲတအိဉ်.
- မှ1်ဝဲ ဒံဉ်မိုးခြွဉ်စံဉ် တ1်ပျဲပၢဖိအသူ (မှ) တအိဉ်ဒီးတ1်နှဉ်
 နီတမံုး.

တၢိလၢအဂ္ဒၤ

- ဖိဘဉ်အသး.
- ဖိကလၢ်ဘဉ်လာတၢ်အဲဉ်ဘဉ်အီၤ.
- အဝဲသ့ဉ်မၤလိဘဉ်လၢအတၢ်ဒဉ်ဝဲ လၢအတၢ်ဃုထၢအပူၤ.

_	Spoiled, selfish, irresponsible, and			
	immature as they grow up.	တၢ်လၢအတဂ္၊		
		_	ဟုံးနှ1်တ1်ခွဲးတ1်ယဉ်လၢမိ1်ပ1်အလိၤ.	
		_	အတ႑်ထံဉ်ကူဉ်ကူဘဉ်ယးဒီးတ႑်လၢအဘဉ်, တဘဉ်.	
		_	လူၤအသး, ကွင်္ဂထဲအင်္ဂ်ို, ဟုံးနှဉ်မှုဒါတလၢပုံၤ, ဒီး တဒိဉ်တု၁်	
			ခိုဉ်ပှဲၤဖဲအဒိဉ်ထီဉ်အခါဒဉ်လဲဉ်.	

Characteristics of Parenting Styles identified by Baumrind¹⁰

<u>Style</u>	Warmth	<u>Discipline</u>	Expectations	<u>Communication</u>	
			of Maturity	Parent to	Child to
			<u>Child</u>	<u>Parent</u>	
Authoritarian	Low	Strict, often physical	High	High	Low
Permissive	High	Rare	Low	Low	High
Authoritative High		Moderate, with much discussion	Moderate	High	High

တင်္ဂတွင်္ဂလုဒ်ခိုင်ထီဉ်ဖိအကျဲ့ အကလု၁်တဖဉ် လာဘဉ်တင်္ဂထံဉ်နီၤဖးလၢ Baumrind

အကလု၁်			တၢိမ္ၢိလၢိလၢ	တ1်ဆဲးကျၫဆဲးကျိုး	
σκιπίζο	တၢ်ကဟုကယဉ်	တ1်သိဉ်ယီဉ်	ဖိကဘဉ်အိဉ် ဒိဉ်တုဝ်ခိဉ်ပှဲၤ	မ္ပါပါဆူဖိ	ဖိဆူမိၢိပၢ်
တၢ်ကွၢ်လုၢ်ဒိဉ်ထီဉ်ဖိ အကျဲ အကလု၁်လၢ အမၤဆူဉ်ဖိ လၢကလူၤပိဉ်ထွဲ တၢ်သိဉ်တၢ်သီအခံ	δl	ဃံး, အါဘီ ပဝ်စုပဝ်ခီဉ်	အါ	အါ	٥٠
တၢ်ကွၢ်လုၢ်ဒိဉ်ထီဉ်ဖိအကျဲ အကလုဉ်လၢ အဟုဉ်တၢ်သဘျှအါ	အါ	စုၤ	စုၤ	စုၤ	အါ
တၢ်ကွၢ်လုၢ်ဒိဉ်ထီဉ်ဖိအကျဲ အကလုဉ်လၢ အအိဉ်ဒီးစိကမ်းလၢ ဖိအလိၤ	အါ	ဖဲအဘဉ် အကြၤ, အိဉ်ဒီး တၢ်ကတိၤလိဉ် သးဒီးဖိအါ	ဖဲအဘဉ် အကြ း	အါ	အါ

¹⁰ Kathleen S. Berger. *The developing person through the lifespan.* 9th ed. (New York: Worth Publishers, 2014), 287.

- ? What parenting style is prevalent in our culture?
- ? Which parenting style can be adopted more in our culture?
- ? Are there cultural values that might come into conflict with any of these parenting styles?
- ? တင်္ဂတွင်္ဂလုဒ်ခိုထီခိုဖိအကျဲ ဖဲလဲခိုတကလုဒ် နှုခ် ဘဉ်တ ်သူ့အီး အါလ းပတ် ခဲ့းတ ် လ း အပူးလဲ ဉ်.
- ? တင်္ဂြာလုံ ဒီခိုထီခိုဖိအကျဲ ဖဲလဲခိုတကလုံခ် နှစ် ပသူအါထီခ် လာပတင်္ဂဆုံးတင်္ဂလၤ အပူးသုံ့ကြားလဲခ်. ? တင်္ဂလာအဟဲထီဒါ ပတင်္ဂဆုံးတင်္ဂလၤ အတင်္ဂပခ်လုံ
- ပဉ်ပူးအိဉ်တမံးမံးဧါ.

VII. Understanding Adolescents VII. ပကန်္ချပားသူစားလိဉ်ဘိတဖဉ်

- Mostly in my community, complaints are heard about adolescents. So, let us learn a little about adolescents.
- အါတက္ ်ာလ၊ပ္၊တဝ၊အပူ၊န္ဉ်, ပန္ ်ာဟူဘဉ်တ ်ာကအုကစ္ပါထီဘိ ဘဉ်ဃးဒီး သးစ ်ာလိဉ်ဘိတဖဉ်လီး. အန့ဉ်သတး, ပကမၤလိသက်း ဘဉ်ဃးဒီး သးစ ်ာလိဉ်ဘိတဖဉ် တဆံးတက္ ်ာန့ဉ်တက္ ်ာ.

Adolescents (13 - 19)

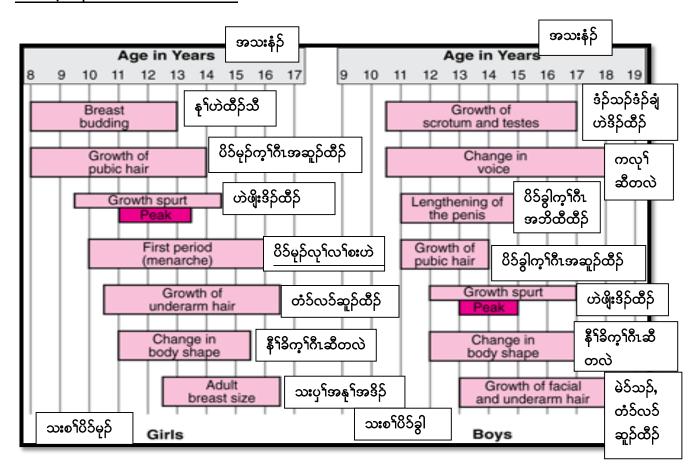
- Adolescence is a transitional period between childhood and adulthood, a stage where tremendous transformations occur biologically, cognitively, psychologically, and socially.
- Adolescence is the period that generally begins at puberty and culminates at legal adulthood.

သးစ1်လိဉ်ဘိ (၁၃ - ၁၉)

- သးစၢ်လိဉ်ဘိအဆာကတီးမှာစ်တားခီဝဝ်အဆာကတီး
 လာ ဖိသဉ် ဆူ သးပှာ်အဘာဉ်စာ၊ နှဉ်လီ၊. ဖဲလာတာ် ဆာကတီးအံုး တားဆီတလဲ ဘဉ်ဃးဒီး နီးခြိ,
 သးအတားသွဉ်ညါ, သးဝှာ်ကျို၊, ဒီး တားရုလိဝ်မုဝ်လိဝ် အိဉ်အါမး နှင့်လီ၊.
- သးစၢ်လိဉ်ဘိအဆာကတီ၊ မှါတာဆာကတီ၊
 လာအစးထီဉ်လ၊ မှါကနီးထီဉ်သီ ဖိဉ်သဉ်ခွါထီဉ်သီ
 တကတီ၊ တုၤလ၊ ကဲထီဉ်သးပှ၊ ဒ်တ၊်သိဉ်တ၊်သီ
 ပဉ်ပနီဉ်အသီးလီး.

A. **Body Changes**

က. နီ ်ါခိုဉ်အတၢ်လဲလိဝ်ဆီတလဲ

Body Changes:

- Puberty affects both seasonal and daily biorhythms.
- The hypothalamus and the pituitary regulate the hormones that affect patterns of stress, appetite, sleep, and so on.
- These hormones at puberty cause a phase delay that affect adolescents' biorhythms.
- It is important to eat and sleep right.
- But teenagers do otherwise. They like to eat junk food and stay up late. Deficiencies of iron, calcium, zinc, and other minerals are common during adolescence.

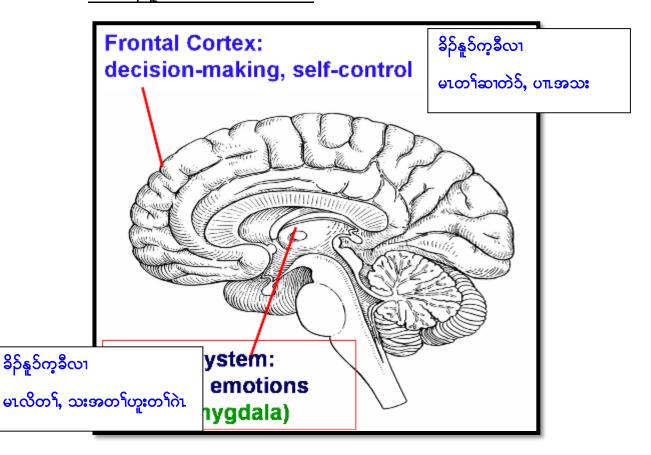
နီၫိုခိတၢဆီတလဲ -

- တာ်မှဉ်ကနီးထီဉ်, ဖိဉ်သဉ်ခွါထီဉ် အိဉ်ဒီး တာ်လဲးဘဉ်ထံး
 တာ်တကတိ်ာဘဉ်တကတီာ် ဒီး ကိုးမုာ်နုံး နှီာ်ခိုအတာ်ဟူးဂဲး
 အတာ်လဲးသယဲး နှုဉ်လီး.
- ခိဉ်နူဉ်အကဲ့အခီလ၊ အမ့််် hypothalamus ဒီး pituitary gland နှဉ် ရဲဉ်ကျဲံ၊ ဟီဉ်မိအသဟီဉ် (hormone) လ၊အလဲ၊မ၊ဘဉ်ဒိ တၢ်ဃ၊တၢ်စုဉ်, တၢ်ကိဉ်ပူ၊ဝံဉ်, တၢ်မံလုၢ်လၢ်, . . . နေ့ဉ်လီ၊.
- ဟီဉ်မိတဖဉ် လဲးမးဘဉ်ဒိမးဟူး မု်းခွါလိဉ်ဘိ အနီးခိ အတာ်ဟူးဂဲး အတာ်လဲးသဃဲး နေ့ဉ်လီး.
- အရုဒိဉ်လ၊ပအီဉ်ပမံအဆာကတီ\ဘဉ်ဘဉ်လီၤ.
- သနဝ်က မုဉ်ခွါလိဉ်ဘိတဖဉ် အတ္ဂ်ာအီဉ်တာ်အီ အတ္ဂ်ာမံ
 တဘဉ်ဘျီးဘဉ်ဒါဘဉ် အဝဲသဉ်အဲဉ်ဒီး အီဉ်တာ်အီဉ်လာ
 တန္တာ်ဂ်ာန္ခ်ာဘါ ဒီးအမံစဲးခံတလာ လာမှာ်နာလီး အါစုအါဘျီ

- This is because of the hormone and also the drive for independence.
- နီၫိခိဉ်အတၫ်လိဉ်ဘဉ် ဒါးတ် တဖဉ်လၢ အမ့ၢ် iron, calcium, zinc, and other minerals အတလၢတပ္ပဲၤဘဉ် လၢမှဉ်ခွါလိဉ်ဘိအဆၢကတိၢ် ဘဉ်.
- အအံးမ့ါလ၊ ဟီဉ်မိတဖဉ်မၤတါ ယုဝ်ဒီး အနီါကစါလ၊အဲဉ်ဒီး အိဉ်သဘူ့၊အါထီဉ် လီၤသးပုါအသးအါထီဉ် အယိလီၤ.

B. Brain changes

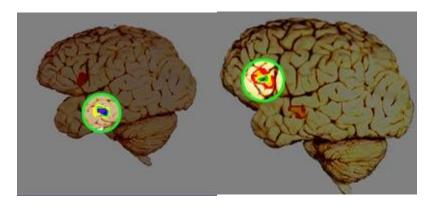
က ခိဉ်နူဉ်အတၢ်လဲလိဉ်ဆီတလဲ

- Various parts of brain mature during puberty.
- Brain develops back-front and inout. The brain fully matures around 25 years of age.
- The amygdala is part of the limbic system of the brain responsible for emotional reactivity.
- The prefrontal cortex, which sits just behind the forehead, is
- ခိဉ်နူဝ်အကဲ့အခီတဖဉ်ဒိဉ်ထီဉ်ပှ¹်ထီဉ် ဖဲဖိတဖဉ် ဖိဉ်သဉ်ခွါထီဉ် မုဉ်ကနီးထီဉ်အဆာကတီ¹ နှုဉ်လီၤ.
- ခိဉ်နှုဉ်ဟဲဒိဉ်ထီဉ် အလီ ခံဆူအမဲဉ်ညါ ဒီး အညါပူး
 ဆူအချာလီး. ခိဉ်နှုဉ်အတ ် ဒိဉ်ထီဉ်လ ပြုးဝဲဖဲပုံး ကညီ အသူအို ၂၅ နှံဉ်အဘာဉ်စာ။ နှုဉ်လီး.

- responsible for decision making. The prefrontal cortex rationalizes emotional expression and moderates social behavior.
- The amygdala matures before the prefrontal cortex.
- Because of the sequence of brain development, many adolescents seek intense emotional experiences, unhindered by rational thought. For the same reason, adolescents are quick to react, explore, and learn.
- As a result, adolescents take risks, bravely or foolishly, with potential for harm as well as for good.

- ခိဉ်နူဉ်ကုခီလ၊ ပှာကိုးလ၊ amygdala ဘဉ်ထွဲဒီး limbic system ဒီး အအံးဘဉ်မူဘဉ်ဒါ လ၊တ1်သူဉ်ဟူးသးဂဲၤ တ1်တူ1်ဘဉ် ခီဉ်ဘဉ်တ1် နှဉ်လီၤ.
- ခိဉ်နူဝ်ကုခီအိုဝ်လ၊အမဲဝ်ညါလ၊ခိုဝ်တိသဉ်အလီ႞ခံ နေ့ဝ် ပှာကိုးလ၊ prefrontal cortex ဒီးအအာံးဘဉ်မူဘဉ်ဒါလ၊ တာမြာတာ်ဆာတဲဝ်တဖဉ်လီး. Prefrontal cortex ဆိကမိဉ် သးအတာ်ဟူးတာဂြဲး သဲ့ဝ်တဖဉ် အိုဝ်ဒီးတာဂြာကြိုး ဒီး ပπက္ခာသႏဒီးတာရြဲလိဝ်အတာ်ဟူးတာဂြဲးတဖဉ်လီး.
- ပသ္ဝညါဘဉ်လၢ amygdala နှဉ်ဒိဉ်ထီဉ်ပှၢ်ထီဉ်ဆိန္ၢ်ဒ် prefrontal cortex နှဉ်လီၤ.
- ခီဖျိလၫခိဉ်နူဝ်အတၢ်ဒိဉ်ထီဉ်ပိဝ်ထွဲထီဉ်အသးတခါဝံၤမးတခါ အယ်, သးစၢ်လိဉ်ဘိတဖဉ်ဃုတၢ်သူဉ်ဟူးသးဂဲၤလာအသဟီဉ်ဆူဉ် တအိဉ်ဒီးတၢ်တြီအီၤလ၊ သးလာအဆိကမိဉ်ထံဆးတၢ်လ၊ အဂ္ဂ်ာအကျိုးနှဉ်လီး. မှၢ်လာတၢ်ဂ့်ာအံးအယိစ္နာ်ကီး, သးစၢ်လိဉ်ဘိ တဖဉ်နှဉ် မာဆၢခီဆာ, ကွုံဃုထံဉ်သှဉ်ညါ, ဒီး မာလိ တာ်ချဖးဒိဉ် နှဉ်လီး.
- အနေ့ဉ်သတး, သးစၢ်လိဉ်ဘိ မးတၢ်တဖဉ်လာအအိဉ် ဒီး တၫ်ဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ဘှီ, လာတ႑်သးဒူ (မ့) တ႑်သးတဆးအပူး ဒီး တၫ်ကဲထိဉ်အသးလ၊ တ႑်အအ၊ ဒီး တ႑်အဂ္ဂၤသန္ဉ်လီး.

When reading emotion, teens (left) rely more on the amygdala, while adults (right) rely more on the prefrontal cortex.

ဖဲခိုဉ်နူဉ်ဟုံးနှါတါကစီဉ်ဘဉ်ဃးဒီးတါသူဉ်ဟူးသးဂဲၤအခါ, သးစါ (အစ္နာ်) သန္ၤအသးအါလ၊ amygdala, ဒီး သးပှါ (အထွဲ) သန္ၤအသးအါလ၊ prefrontal cortex နှဉ်လီၤ.

C. Psychosocial changes

ဂ. သႏဂ္ဒါဝီအတ္ဂါလဲလို့ ၁ဆီတလဲ

- It is not easy to be an adolescent, and things can be very confusing.
- This is the time when they are trying to figure out who they are and what they want to do.
- "Who am I?" "Who do I want to be?"
 "What do I want to do vocationally?"
 "What is my religious identity?"
- The peer group can have both positive and negative influences. Adolescents who are rejected by peers tend to have the greatest adjustment problems.
- During adolescent stage, it is important to form a strong identity, which gives a sense of direction.

- တာ်ကဲမှဉ်ခွါလိဉ်ဘိ တမာ့်တာ်အညီဘဉ်. တာ်အါမီးဖျါ
 သဘံဉ်ဘုဉ်ဒီး တာ်ကီလာကနာ်ပာာ်ဝဲလီး.
- အအံးမှါတါဆာကတီါဖဲအဝဲသူဉ်ကျဲးစားကွါယုထံဉ်သူဉ်ညါ အဝဲသူဉ်မှါမတာလဲဉ် ဒီး အအဲဉ်ဒီးမာတါမနုလဲဉ် နုဉ်လီး.
- "ယမ့် မတၤလဲဉ်း" "ယအဲဉ်ဒီးကဲထီဉ်မတၤလဲဉ်, တ ်မန္ း လဲဉ်း" "ယကလု ်အီဉ်ယသးသမူအင်္ဂ ယကအဲဉ်ဒီးမၤ တ ်မးမန္ းလဲဉ်း" "ယတ ်မ့် ်တ ်လ က ်ဘူဉ်တ ်ဘါတ ခီ ကမ့် ်ဒ်လဲဉ်း"
- တံၤသက်ိးတစ်ၤယီၤဒီးအီၤတဖဉ် ဒုးအိဉ်ထီဉ် တၢ်လု်ဘာ အဂ္ဂၤ, အအာ၊ သ့နှဉ်လီၤ. သးစါလိဉ်ဘိတဖဉ်လ၊ အတံၤသက်ိးတကနဉ်ယုဉ်ဘဉ်တဖဉ်နှဉ် ကွါဆာဉ်မဲဉ်ဘဉ် တါကီတါခဲလာကမၤဘဉ်လိဉ်ဘဉ်ဘီုးဘဉ်ဒါ အသးလၢ တါဘဉ်ထွဲတါရှလိဉ်မှဉ်လိဉ် တဖဉ်နှဉ်လီၤ.
- ဖဲသးစ¹လိဉ်ဘိအဆၢကတီ¹အခါန့ဉ်, အရုဒိဉ်လၢ အဝဲသ့ဉ်
 သူဉ်ထီဉ်, န¹ပ¹¹ထီဉ် အတ¹မ့¹တ¹လၢအလီၤတံ¹, ဒီး
 တ¹အၤ ကဟ္ဉ်အီၤတ¹သ့ဉ်ညါလၢကနဲဉ်အသးသမှုန့ဉ်လီၤ.

D. Implications

ဃ. တ႑်သူပိၥ်ထွဲထီဉ်အခံတဖဉ်

- STDs
- Pregnancy
- Drug abuse
- Alcohol abuse
- Gangs

Leading causes of deaths among adolescents 15-19 years of age (CDC)¹¹

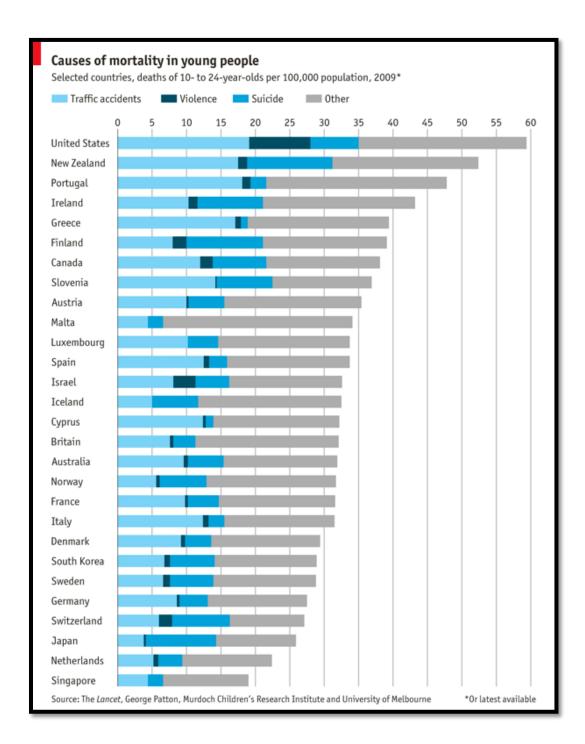
- Accidents (unintentional injuries)
- Homicide
- Suicide

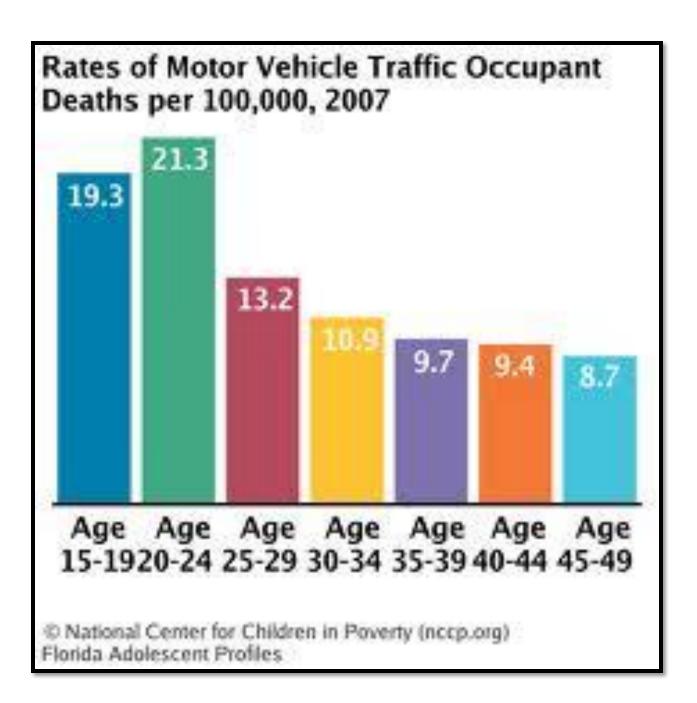
- တ1်ဆါလၫဘဉ်ဂၥ်လိၥ်သးခီဖြိုလၢမှဉ်ခွါကူးအတ1်ရှလိ၁်မှ၁်လိ၁်သး
- တြ်ဒာထိသိ
- တ1်သူကသံဉ်မူၤဘှီး
- တ႑်စွဲသံ
- တၢ်ဘဉ်ထွဲဒီး ကရၢကရိအဖုတဖဉ်လၢအပားမၤတၢ်သရူးကမဉ်ဒိဉ် တဖဉ်

တင်္ဂအကျိုး ၃ မုံးလာအခူးကဲထိဉ်တင်္ဂသံတင်္ဂပင်္ဂအဒိဉ်ကတင်္ဂလ သးစင်္ဂလိဉ်ဘိ (၁၅-၁၉နံဉ်) မှုဂ်ဲ -

- တၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးလၢအကဲထီဉ်အသးသတူၫ်ကလဉ်
- ဘဉ်တၢ်မၤသံ
- တၢိမၤသံလီၤသး

¹¹ Centers for Disease Control and Prevention. "Adolescent Health: Leading Causes of Death," 20 December 2014, http://www.cdc.gov/nchs/fastats/adolescent-health.htm (14 September 2015)

E. What can we do?

င. ပမာမနာကသူလဲဉ်.

Center of Disease and Control suggested the following violence-prevention programs:

- Be a consistent model for how to respond nonviolently to conflict, stress, and fear.
- Pay attention when youth behave well and help them see the benefits that come from their good choices.
- Build a connection with young people that allows them to feel comfortable discussing violence and related concerns.
- Carefully monitor youth's
 activities and behavior, help
 youth make safe choices, and talk
 with others who have a strong
 influence on young people.
- Prevent minors from getting unsupervised access to firearms at home, from family, and from friends.
- Take advantage of help and share information and resources with others.
- Support local action by joining or starting a youth violence prevention coalition that works across groups and sectors.
- Make prevention a community priority.
- Use a comprehensive set of approaches to support and strengthen youth, families, schools, and communities.
- Study ways to strengthen communities' ability to implement youth violence prevention strategies well.

ကီ်ါအမဲရံကၤဝဲၤလီါချဉ်သး လ၊အမၤတါဘဉ်ဃးဒီး တ႞ပၤကြ၏ တဖဉ် ဟုဉ်ကူဉ် တါရဲဉ်လီးကျဲၤလီး တဖဉ် လ၊ အတြီဆ၊ တါစုဆူဉ် ခီဉ်တကးအတါမၤတဖဉ် ဒ်လဉ်အသိးလီၤ.

- ကဲထီဉ်တါအဒိအတဲဝ်အဂ္ းထီဘိ ခီဖြုတါကွ ါဆာဉ်မဲဝ် တါဘဉ်
 ဂံဝ်ဂူဝ်လိဝ်သး, တါဃာတါစုဝ်, ဒီး တါပျုံးတာဖူး ဒီး တာမးခီဆာ
 ကား လာကျွဲလာတစူးကါတါစုဆှဉ်ခီဉ်တကား အပူးတက္နာ.
- အိဉ်ဒီးတၢ်ဒိကနူၤဒိကနဉ်တၫ်သးစၢၢ်ဆာ ဖဲသးစၢ် အိဉ်မူဂ္ၤဘဉ်ဒီး မၤစားအီၤဒ်သိးကထံဉ် တၢ်အဘျူးအဖိုဉ်တဖဉ်လာ အဟဲလာ အတၢ်ဆာတဲဉ်အဂ္ဂၤတဖဉ်အယိန္နဉ်တက္နာ်.
- ခုးအိဉ်ထီဉ် တ႑်ဘျူးစဲလ႑သႏစ႑်တဖဉ် တုၤလ႑ အဝဲသ့ဉ် ကတ႑ဉ်ပိဉ်တ႑ဉ်ပီတ႑်ဒီးနၤလ႑ တ႑သဘျှအပူၤ ဘဉ်ဃးဒီး တ႑်စုဆူဉ်ခီဉ်တကးအဂ္ဂ်¹ဒီး အတ႑်ဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ဘှီအဂ္ဂ်¹ နှဉ်တက္႖ႉ
- အီးထွဲကွါစူဉ်ကယဉ် သးစါအတါဟူးတါဂဲၤ ဒီး အတါအိဉ်မူ မၤတါတဖဉ်, မၤစားအီးဒ်သီး ကမၤဝဲ တါဆာတဲဉ်လာအဘံဉ်ဘာ တဖဉ်, ဒီး ကတိၤသကိး တါဒီးပှာသုဉ်တဖဉ်လာအိဉ်ဒီး တာလုါဘာအဒိဉ် လာသးစါတဖဉ်အဖီခိဉ်နှဉ်တက္နါ.
- ဒီတဒၢသးစ¹တဖဉ်ဒ်သိးတမၤန္¹ဘဉ် ဤစုကဝဲၤတဖဉ်
 လၫဟံဉ်ဖိဃီဖိအအိဉ် ဒီး တံၤသက်းတဖဉ်အအိဉ်
 လၢၦၤသးၦ¹တအံးထွဲကွ¹ထွဲတ¹အခါ န္ဉ်တက္¹.
- ဟုံးနှင်္ဂတင်္ဂခွဲးတင်္ဂလဒလဒတင်္ဂလဒလဒိုလဒအအိဉ် ဒီး ဟုဉ်နီးလီး တင်္ဂတဖဉ် ဒီး တင်္ဂမောကေဖဉ် လဒုပ္မအဂၤနှဉ်တက္နင်္ဂ
- ဆီဉ်ထွဲတၢ်ကရၢကရိတဖဉ်လၢအမၤတၢ် ဒ်သိး ကတြီဆၢ တၢ်မၤစုဆူဉ်ခ်ီဉ်တကး နေ့ဉ်တက္ ်.
- လၢနပ္၊တဝၢအပူ၊ နု့ဉ် ပဝ်ဒီးမၤတၢ်ိဳဒီတဒၢအတၢ်ဖံးတၢ်မ၊ လၢ အဆိကတၢၢိဳဒီးအရှုဒိဉ်ကတၢၢိန္နဉ်တက္ ၢိဳ
- သူကျဲတဖဉ်လာအပဉ်ဃုဝ်ဒီးတာ်မာစားအားမံး ဒ်သီးနက
 ဆီဉ်ထွဲဟ့ဉ်င်္ဂ်ာဟ့ဉ်ဘါ ဒီး မာဆူဉ်ထီဉ် သးစာ်တဖဉ်,
 ဟံဉ်ဖိဃီဖိတဖဉ်, ကိုတဖဉ်, ဒီး ပုံးတဝာတဖဉ်တက္နာ့်.
- ယုကျဲ တဖဉ်လၫကဒုးဆူဉ်ထီဉ် ပှာတဝ၊တဖဉ် ဒ်သီး
 အဝဲသ့ဉ်ကကျဲာမာဝဲ တင်္ဂြီဆာသးစင်္ဂတင်္ဂမာစုဆူဉ်ခီဉ်တကး
 ဂဲ့ာတင်္ဂဘဉ်တန့် ဂ်ကသံ့အင်္ဂိန့်ဉ်တက္နာ်.

F. The 7 Cs: The Essential Building Blocks of Resilience¹²

စ. "C" ရ ဖျာဉ် - တၫ်အလိဉ်သပ္ဒါကတၢၤါလ၊ သးစ္ခါကက္ဂ ါဆာဉ်မဲ့ခ်လဲၤခီဖြိတ္ခါတ႑် လၢ တၫ်ဆာထာဉ်ကဒါက္၊ ဒီးတၫ်မၤဂ္၊ မၤဘဉ်ဘျိုးဘဉ်ဒါတၫ်အပူ၊

Competence: Competence is the ability or know-how to handle situations effectively. It's not a vague feeling or hunch that "I can do this." Competence is acquired through actual experience. Children can't become competent without first developing a set of skills that allows them to trust their judgments, make responsible choices, and face difficult situations. In thinking about your child's competence and how to fortify it, ask yourself:

- Do I help my child focus on his strengths and build on them?
- Do I notice what he does well or do I focus on his mistakes?
- When I need to point out a mistake, am I clear and focused or do I communicate that I believe he always messes up?

တာ်သူမာတာ - တာ်သူမာတာ်မှာစဲ ပတာ်သူဉ်ညါ ပတာ်သူတာ်ဘဉ် လာအမာစားပြာဖဲပတားထီဉ်ဖိုဉ်ထီဉ် တာ်ဖုံးတာ်မာတခါလာ်လာ် နေ့ဉ်လီး. တမှာ်စဲ တာ်ကလား်ဘဉ်တလီးတာ်လီးဆုံးလာ "ယမာကသူကစီဒီ" ဘဉ်. တာ်သူမာတာ်နေ့ဉ်ဘဉ်တာ်မားနှာ်အီး ခီဖျိတာ်လဲးခီဖျိတဖဉ် နေ့ဉ်လီး. မဲ့တမှာ် လာဖိတဖဉ် ဒုံးအိဉ်ထီဉ် အါထီဉ် တာ်သူတာ်ဘဉ်တဖဉ် လာအကမာစားအီးလာကနှင်လီးကာ့ အသူးအါထီဉ်, လာကမာဝဲတာ်ဆာတဲဉ်တဖဉ်လာတာ်ဟာံးနှာ်မူဒါ အပူး, ဒီး လာကကွာ်ဆာဉ်မဲဉ်ဘဉ်တာ်ကီတာ်ခဲတဖဉ် အယိ, ဖိတဖဉ်အာံးဒိုးနှာ်ဘဉ် တာ်သူမာတာ် တသုဘဉ် နေ့ဉ်လီး. နမ့ာ် အဲဉ်ဒိုးမာဆူဉ်ထီဉ် နဖိ အတာ်သူမာတာ်အယိ, သံကွာ်လီးနသား --

- ယမၤစπယဖိလ၊ အသးကစၢ်ဆ၊ လ၊တာ်လ၊အမၤဝဲဂ္၊တဖဉ် ဒီး ဆီဉ်ထွဲအီးလ၊ လ၊ကမၤဂ္၊အါထီဉ် တၢ်လ၊အဂ္၊ပဉ်စπ အဖီခိဉ်ကစီဒီဧါ.
- ဖဲအဝဲမာတာ်ဘဉ်အခါယထံဉ်ကစီဒီဧါ. မဲ့တမ့်ာ ယထံဉ်ဒဉ်ထဲအတာ်ကမဉ်ဧါ.
- ဖွဲအဝဲမာကမဉ်တါအခါ, ယကတိာတါဒီးအီး ဆွဲဆွဲပျီပျီ
 ဘဉ်ဃးဒီးတါကမဉ်လာအမာဝဲဧါ. မဲ့တမ်ာယတါစီးတါကတိာ
 ဟဲ့ဉ်အီးတါကစီဉ် လာအဝဲမဲ့ ပုံလာအမာကမဉ်တါထီဘိဧါ.

Confidence: Young people need confidence to be able to navigate the world, think outside the box, and recover from challenges.

- Do I see the best in my child so that he can see the best in himself?
- Do I clearly express that I expect the best qualities (not achievements, but personal qualities such as fairness, integrity, persistence, and kindness) in him?
- Do I avoid instilling shame in my child?

တာနိုင်ခန့် ဂိလီးသား - သူ့စေါ်တဖြာလို့ခ်ဘည် တြံနှင့်နှာ်လီးသား ခိုသိုးကယုထံဉ်နှာ်ကျဲအဘည်လာဟီညီခိုင်အလီးအုံး, ခိုသိုးအတာခဲ့ဆိုကမည်ကထီညီဘား, ဒီး ဒိသိုးကလဲးခ်ီဖို့ တာလာတာအေးတဖည် လာတာပြားနှာ်တာမြာလိအပူး နှင့်လီး.

- ယထံဉ်တၢ်အဂ္ဒၤကတၢၢ် လၢယဖိအပူး ဒ်သီး အဝဲစ္ခါကီး ကထံဉ်တၢ်အဂ္ဒၤကတၢ်လၢအပူး ကစီဒီဧါ.
- ယတဲအီးဆွဲဆွဲပြီပြီလ၊ ယတ်းမု်းလ်ာလ၊အလီးမုံးဝဲ တင်္ဂအကီးအစီအဂ္ဒးကတား (တမု်းတပ်မနားတင်္ဂဘင်္ဂ, မုဂ်ဝဲအနီးကစဂ်အကီးအစီ, လ၊အမု်း တပ်မးတင်္ဂတီတီလီးလီး, တင်္ဂကျွဲးစားမးတင်္ဂဆူညါ လ၊တင်္ဂတီတင်္ဂခဲအပူး, တင်္ဂဒိသူဉ်ဒိသး, တင်္ဂသးကညီး) ကစီဒီဧါ.

¹² Fostering Resilience, *The 7 Cs: The Essential Building Blocks of Resilience*. http://www.fosteringresilience.com/7cs_parents.php. (15 September 2015).

Connection: Connections with other people, schools, and communities offer young people a sense of belonging and the security that allows them to explore and avoid looking for destructive alternatives.

Do we build a sense of physical safety and emotional security within our home?

- Do we have a television and entertainment center in almost every room or do we create a common space where our family shares time together?
- Do I jealously guard my child from developing close relationships with others or do I foster healthy relationships that I know will reinforce my positive messages?

— ယပဒ္နဉ် တ႑်မၤမဲ့််ဘုံး ယဖိကစီဒီဧါ.

တာ်ဘူးစဲလိဝ်သး - တင်္ဂဘျွံးစဲလိဝ်သး လးပှာအဂၤ, ကို, ဒီး ပှာတဝါ ဟုဉ်ထိဉ်ဖိတဖဉ်လ၊ တင်္ဂဘဉ်ထွဲ ဒီး ပှာဘံဉ်ဘာ လးအဆီဉ်ထွဲအဝဲသူဉ်လ၊ ကကွင်္ဂဃုထံဉ်သူဉ်ညါတင်္ဂ ဒီး ကဟးဆုံးတင်္ဂယုက္ခဲလ၊အမာဟးဂ်ိဳးတင်္ဂတဖဉ် နှဉ်လီး

- ယအိဉ်ဒီးကွဲၤဟူဖျါ TV ဒီးတာ်မာမုဉ်သးဖုံအလီာ်တဖဉ် လၢဒား ကိုးဖျာဉ် အပူးဧါ. ယအိဉ်ဒီးတာ်လီာ် လာပုာအါဂာစူးကါအီးသ့ ဖဲဟံဉ်ဖိဃီဖိအိဉ်သကိုးလိဉ်အသားခ်သီးသီး ဧါ.
- လၢတၢ်တအဲဉ်ဒီးဟ့ဉ်နီးလီးယဖိဆူပှာအဂာအပူး ယတြီဆာယဖိ
 ဒ်သီးတအိဉ်ဒီးတ ်ရုလိဉ်မုဉ်လိဉ်လာပှာအဂာ ေါ.
 မ့တမ့ ်ာယဒုံးအိဉ်ထီဉ်တ ်ရုလိဉ်မုဉ်လိဉ်လာအအိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချွ
 လာယဖိ လာအကမာဆူဉ်ထီဉ်ကျားထီဉ်ယတ ်သိဉ်လိအဂ္နာ ေါ.

Character: Children need a fundamental sense of right and wrong to ensure they are prepared to make wise choices, contribute to the world, and become stable adults. Children with character enjoy a strong sense of self-worth and confidence.

- Do I allow him to consider right versus wrong and look beyond immediate satisfaction or selfish needs?
- Do I value him so clearly that I model the importance of caring for others?
- Do I demonstrate the importance of community?
- Do I help him develop a sense of spirituality?

သက်ဝိပဝး - သးစ႞တဖဉ်လိဉ်ဘဉ် တ႞သ့ဉ်ညါလီးတံ႞လီးဆဲး ဘဉ်ယးဒီး တ႞လၢအဘဉ် ဒီး တ႞လၢတဘဉ် ဖျိဖျိဖျိဖျိ, ဒ်သီး အဝဲသ့ဉ်ကအိဉ်ကတဲဉ်ကတီးအသးလၢကမးတ႞ဆာတဲဉ်အဘဉ် တဖဉ်, တိၤစπမးစπတ႞ လၢဟီဉ်ခိဉ်ချာအလီး, ဒီး ကဲထီဉ် ပုးသးပှ႞တဖဉ်လၢအအိဉ်ဂၢ်အိဉ်ကျπန္နဉ်လီး. ဖိလၢအိဉ်ဒီး သကဲဉ်ပဝးအဂ္နေ့ဉ် အိဉ်ဒီး တ႞သ့ဉ်ညါအသးသမူအလု႞အပ္စုး ဒီး တ႞နှဉ်နှ႞လီးသး နှဉ်လီး.

- ယပျဲ လၢအဝဲကဆိကမိဉ် တၢ်လၢအဘဉ် ဒီး တၢ်လၢအတဘဉ် ဧါ. ယမၤစၤၤအီၤဒ်သိး တကွၢ်ထဲ တၫ်မၤမုၥ်သးတကီၫ်ခါ ဒီး တၢ်ဃုဆိအဘူးထဲလၢအဂ်ိၢ ဧါ.
- ယပၥ်ဖျါထီဉ်ဆူအအိဉ် လၢပှၤတဝၢမ္ှါတၫလၢအရုဒိဉ် ကစီဒီ ဧါ့
- ယမၤစၤၤမၤယုၤအီဉ်လၢသူဉ်ဂ့္င်ာသးကျိုးကစီဒီဧါ.

Contribution: It is a powerful lesson when children realize that the world is a better place because they are in it. Children who understand the importance of personal contribution gain a sense of purpose that can motivate them.

တာ်ဟုဉ်စπတိုးစπမးစπတာ - အမှ ဂ်တာမြးလိလ၊အိဉ်ဒီးအစိ အကမ်း ဖဲဖိတဖဉ်နှါပါးလ၊ ဟီဉ်ခိဉ်အာံးမှ ဂ်တာ်လီ ဂ်လ၊အဂ္ဒးဒိဉ် ခီဖိုအဝဲအိဉ်လ၊အပူးအယ်လီး. ဖိလ၊အနာ်ပါး တင်္ဂဟုဉ်စπတိုးစπ မးစπတာ် အမှာ်တာ်အရုဖးဒိဉ်နှဉ် ဒိုးနှာ်ဘဉ် သးသမူအခ်ီပညီ အတာ်တိဝ်လ၊အဂ္ဒး ဒီး တာ်အာံးကထိဉ်ဟူးထိဉ်ဂဲးအားလီး.

- Do I teach the important value of serving others?
- Do I model generosity with my time and money?
- Do I make clear to my child that I believe he can improve the world?
- Do I create opportunities for each child to contribute in some specific way?
- ယသိဉ်လိယဖိလၫတ႑်မၤစπပုၤဂၤမ့႑်တ႑်အရုဒိဉ် ကစီဒီဧါ.
- ယပဉ်ဖျ်ထီဉ် တ႑်သးအိဉ်တ႑်ဟံ့ဉ်တ႑်ညီ လၢယတ႑်ဆၢကတီ႖် ဒီး ယကျိဉ်ယစ္ ကစီဒီဧါ.
- ယတဲသေ့ဉ်ညါယဖိဆှဲဆှဲပျီပျီ လာအဝဲမာဂဲ့ာထီဉ် ဟီဉ်ခိဉ်တဘဲ့ဉ် အံးသွ ကစီဒီဧါ.
- ယဒူးအို််ထီဉ်တ႑်ခွဲးတ႑ယ၁ လၢယဖိအဂီ႑ လၢကဟ္္ပဉ်စπတိၤ စπမာစπတ႑် လာကျဲတမံးမံးဧါ.

Coping: Children who learn to cope effectively with stress are better prepared to overcome life's challenges. The best protection against unsafe, worrisome behaviors may be a wide repertoire of positive, adaptive coping strategies. Young people who possess a variety of healthy coping strategies will be less likely to turn to dangerous quick fixes when stressed.

- Do I help him understand the difference between a real crisis and something that just feels like an emergency?
- Do I model positive coping strategies on a consistent basis?
- Do I recognize that for many young people, risk behaviors are attempts to alleviate their stress and pain?

တင်္ဂယူကျဲလာကလဲးခ်ီဖြိတင်္ဂတွင်္ဂဆာဉ်မဲ့၌ - ဖိတဖဉ်လာအယုကျဲ အဘဉ် လာကလဲးခ်ီဖြိတင်္ဂတွင်္ဂဆာဉ်မဲ့၌ သးသမူအတင်္ဂယာတင်္ဂစု၌ တဖဉ်နေ့၌ အိဉ်ကတဲ့၌ကတီးအသႏဂ္နာလာ ကမာနားသးသမူ အတင်္ဂတာအီးတဖဉ် နေ့ဉ်လီး. ကျွဲအဝုံးကတင်္ဂလာကဒီတဒာ တင်္ဂအိုဉ်မူအိဉ်ဂုံးလာအလီးဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ဘိုမ့်ရဲ့ တင်္ဂအိဉ်ဒီး တင်္ဂကူဉ်ကျဲတဖဉ် လာအပှဲးဒီး တင်္ဂပဉ်သူဉ်ပဉ်သးလာအဂ္နာ ဒီး အဘိုညီအသး လာတင်္ဂအိုဉ်အသးအဖီခိဉ် နေ့ဉ်လီး. သးစင်္ဂတဖဉ် လာ အအိဉ်ဒီး တင်္ဂယုတင်္ဂကူဉ်ကျဲတဖဉ် လာကလဲးခ်ီဖြို တင်္ဂတွင်္ဂဆာဉ် မဲ့၌တဖဉ်နေ့၌ ဖွဲ့ သးသမူတင်္ဂယာတင်္ဂစုဉ်မာနားအီးအခါနေ့၌ တယုခဲ့ကျဲအညီအချူလာအဟဲစိဉ်တင်္ဂဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ဘိုဘဉ် နေ့ဉ်လီး.

- ထမၤစားယဖို့ဒ်သီးကန် ဂပါးဝဲ တြိုမနုံးမှ ဂတြန်းတြီးတို့ ဝိသပ္ပါ
 ကတား ဒီး တြိုမနုံးမှ ဒြောတ်လာအကလား ဘြင်္ဂလာဂိုဂ်ီးအူ ဒီး တြိုတဖြင့် အားလီးဆီလိုင်သားခဲ့လဲ၌ ဧါ.
- ယပဉ်ဖျ်ထီဉ်တၢ်ဒိတၢ်တဲဉ်အဂ္ဂၤလာယဖိအမဲဉ်ညါ ဘဉ်ဃးဒီး
 တာ်ကူဉ်ထီဉ်ဖးလီး ကျွဲအဘဉ်လာယကလဲးခ်ီဖျိတာ်ကွာ်ဆာဉ်မဲဉ်
 ဧါ.
- သးစ¹ာတဖဉ်အတ¹ာအိဉ်မူအိဉ်ဂဲၤတဖဉ်လၢအလီၤဘဉ်ယိဉ်
 ဘဉ်ဘှီတဖဉ်နေ့ဉ် အါတက္¹ာမ္ႛ အဝဲသ့ဉ်အတ¹ကျဲႏစား
 မၤကိည႑် အသးသမူတ႑ဃာတ¹စုဉ် ဒီး တ႑ဘဉ်ဒိဆါတဖဉ်နေ့ဉ်
 ယသ္ဉညါကစီဒီ ဧါ.

Control: When children realize that they can control the outcomes of their decisions and actions, they're more likely to know that they have the ability to do what it takes to bounce back. On the other hand, if parents make all the decisions, children are denied opportunities to learn control. He sees control as external—whatever he does

- တဂ်ပာဆှာရဲဉ်ကျဲးတဂ် - ဖဲဖိသူဉ်တဖဉ်နင်္ဂပင်္ဂလာ အဝဲသူဉ် ပာဆှာရဲဉ်ကျဲး တင်္ဂအစာလာအဟဲပိဝ်ထွဲထီဉ် အတင်္ဂဆာတဲဝ်, အတင်္ဂမာ ဒီး ကသူဉ်ညါစင်္ဂကီးဝဲလာ ကဘဉ်မာဘဉ်လိဝ်ဘဉ်စး မာဂံ့ကေဒါကားတင်္ဂလဲဉ် လီး. သနင်္ဝက္ မိဂ်ပင်္ဂမင်္ဂလိင်း တင်္ဂဆာတဲဝ်ခဲလာဝ်အယိ, ဖိဘဉ်တင်္ဂသမာအီးလာတင်္ဂခွဲးတင်္ဂယဝ် လာကမာလိပာဆှာရဲဉ်ကျဲးတင်္ဂနေ့ဉ်လီး. အဝဲထံဉ်ဝဲ တင်္ဂပာဆှာ ရဲဉ်ကျဲးတင်္ဂလာ တင်္ဂတဲလာအချာ ဒီး ကလာင်္ဂဘဉ်ဝဲလာ တင်္ဂလာအဝဲမာဝဲတခါလင်္ဂလာနေ့ဉ် အတူးတအိဉ် ခ်ဳဖ္ပိလာ really doesn't matter because he has no control of the outcome. But a resilient child knows that he has internal control. By his choices and actions, he determines the results. He knows that he can make a difference, which further promotes his competence and confidence.

- Do I understand that discipline is about teaching, not punishing or controlling? Do I use discipline as a means to help my child understand that his actions produce certain consequences?
- Do I help my child understand that life's events are not purely random and most things happen as a direct result of someone's actions and choices?
- Do I help him understand that no one can control all circumstances, but everyone can shift the odds by choosing positive or protective behaviors?

- အဝဲပးဆှာရဲဉ်ကျဲး တင်္ဂအစၢလာကတဲပိဝ်ထွဲထီဉ်အသး တသံ့ဘဉ် အယိလီး. ဖိလးအကွင်္ဂဆာဉ်မဲဝ်တူ်တင်္ဂဒီးတခ်ီဉ် ယဉ်အသးဘဉ်နှဉ် သံ့ဉ်ညါလး တင်္ဂပးဆှာရဲဉ်ကျဲးတင်္ဂတဲလး အညါပူးလီး. လးတင်္ဂယုထးအဖီခိဉ်, အဝဲဆးတဲဝ်တင်္ဂအစးလး အပိဝ်ထွဲထီဉ်တဖဉ်လီး. အဝဲသံ့ဉ်ညါ လးအအိဉ်ဒီးအစိအက မီး, လးအမာဆူဉ်မာအါထီဉ် အတင်္ဂသံ့မာတင်္ဂ ဒီး အတင်္ဂနာဝ်နန်္ဂလီးသး လီး.
- ယသဲ့ဉ်ညါလ၊ တါသိဉ်ယီဉ်တါမှါတါသိဉ်လိတါ, ဒီး တမှါ တါစံဉ်ညီဉ်တါ ဒီး တမှါတါစိုးယံးတါဘဉ် ယသူယဲ တါသိဉ်ယီဉ်ဒ်သီးယဖိကနာပါးလ၊ အတါမာတဖဉ် ဒုးလူးပိဉ်ထွဲထီဉ် တါအစာတဖဉ် ကစီဒီ၏.
- ယမၤစာၤယဖိ ဒ်သီးကနာ်ပၢၫဝဲလာတာ်ကဲလီးအသီးလာပသီးသမှု အပူးတဖဉ် တမ့်ာတာ်အမၤဒဉ်အသီးနှါစီးဘဉ်. မှမ့်ာတခီ အါတက္ခါတာကဲထီဉ်အသီးတဖဉ်တဲခ်ီဖိုလာ ပုံးတဂၤဂၤ အတာ်မာ, အတာ်ယုထာ အယိလီး.
- ယမၤစားယဖိ ဒ်သီးကနာ်ပာာ်ဝဲလာ မတာတဂာပာဆွာရဲဉ်ကျွဲာ
 တာ်အိဉ်အသားခဲလာဝဲခဲဆွဲတနာ့်ာဘဉ် သနာဝ်ကဲ့ပမာဂဲ့ာထိဉ်တာ်
 သှခီဖြိုလာ ပဃုထာ တာ်အိဉ်မူအိဉ်ဂဲာလာ အဂဲ့ာဒီး အဒီတဒာသား
 နည်လီး.

VIII. Trauma VIII. သးအတင်္ခပူးလီင်္

- Our Karen people have endured atrocities, including war, rape, deaths, and abuse.
- Our Karen people also experience traumatic experiences in this new country.
- Terror, shame, pain, and fear have robbed us of a sense of integrity and wholeness.
- ပဝဲပှာကညီတဖဉ်ပလဲးခီဖြိတ္ခါဘဉ်တာမာနားမာဖြိုင်
 အကလုဝ်ကလုဝ်, လာအမှာ် တာ်ခုးတာယာ, တာ်သံတာ်ပှာ်, ဒီး
 တာမာတရီတပါ နှင့်လီး.
- ပပှာကညီလဲးခ်ီဖျိုဘဉ် တင်္ဂလဲးခ်ီဖျိုအကီအခဲဖူးဒိုင်ာ လာထံကိ် တဘုဉ်အံးအပူးစု ်ာကီးလီး.

A. Symptoms

က တာ်ဆါအတာ်ပနီဉ်တဖဉ်

- The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5) identifies the following symptoms in people suffering post traumatic stress disorder (PTSD)¹³:
 - Intense emotion and reactivity irritable behavior, exaggerated startle response, difficulty in sleeping
 - ≈ Numbness, feelings of detachment
 - ≈ Flashbacks
 - ≈ Nightmares
 - Diminished interest or participation in significant activities
 - Recurrent, involuntary, and intrusive distressing memories/dreams of the traumatic event
 - ≈ Persistent inability to experience positive emotions

- တင်္ခယုသ္ခင်ညါတင်္ခဆါအကလုဝ် ဒီး တင်္ခပဲဝ်ထံနိုင်္ခဖူး ဂံင်္ခဒွား
 တင်္ခတ်က်ကြို့သည်ဃားဒီး သားအတင်္ခတသည်လိပ်သည်စား
 လံဝ်နဲဉ်ကျွဲ (DSM-5) ပင်ဖျါထီဉ် တင်္ခပနိဉ်တဖဉ်
 လာပုံးသူ့ဉ်တဖဉ်လုံး အတူင်္ခသဉ် သားအပူးလိင်္ခအတင်္ခဆါ
 မှင်္ခလာတင်္ခလုံး အနားအယိ (PTSD) ဒ်လဝ်အသီးလီး.
 - ≈ သးအတၢ်တူ်ၫဘဉ်အတၢ်ဟူးတၫဂဲၤအသဟီဉ်ဆူဉ် ဒီး သးအတၢ်တူ်ၫဘဉ်ခီဆာတၫ်ချွဆူဉ် -တၫ်အိဉ်မူအတၢ်ဟူး တၫဂဲၤလၢအ့န့သးဒိဉ်, တၫ်ခီဆာက္ၤလာတၫ်ဖုးသံပျိုၫသံ အိဉ်အါဖးဒိဉ်, တၢ်ကီတၢ်ခဲလာမံတန္ဂါ.
 - ≈ အိဉ်ဒ်သိးတတူ်ၫဘဉ်တ် နီတမံး (ထုံ) ဒီး ဖျါဒ်သိး အသးတအိဉ်လၢအလိၤ.
 - ≈ အတၢ်ဆိကမိဉ်လဲၤက္စၤကဒါဆူတၢ်လၢအကဲထိဉ်အသး လၢအပူးကွံ့၁်.
 - pprox တြံမမိ႞ပျို်သီ.
 - pprox သးလၢအအဲဉ်ဒိးမၤသကိးတ 1 လာတ 1 ဟူးတ 1 ဂဲၤ အရှဒိဉ် ဆံးလီးစုၤလီၤ

¹³ American Psychiatric Association, *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, 5th Ed. (Washington, DC: American Psychiatric Publishing, 2013), 271-274.

- ≈ Efforts to avoid external reminders
- Impairment in occupational and social functioning
- Because PTSD is highly comorbid with other mental disorders, it is important to investigate symptoms related to other diagnoses.
 Symptoms of depressive disorder are present and thus more detailed questions need to be asked to get a clear picture. For instance, questions about suicidal ideation, sleeping patterns, weight loss, feelings of worth, psychomotor activities, and manic/hypomanic episodes will help the clinician to find the level of depression.
- With trauma, talking about it and timing is important. The quicker that someone can get help after experiencing a trauma, the faster the trauma will heal and the effect won't be nearly as long or devastating.
- For example, if a woman is raped, if she is given multiple opportunities to share her story (without rushing) pretty much immediately after the rape, she might not be given a diagnosis of PTSD because the power of the rape will be greatly diminished. If she sits with the pain, shame and fear for a long time before talking about it, she will have PTSD because it will still all be there and not have diminished.

- ≈ တၢ်လၢအပူးကွံဝ်တဖဉ် ဟဲနုဝ်ဆူအခိုဉ်ပူးဒီးမာတ်ဝ်တဝ် အသား ခဲအာံးခဲအာံး, လာတၢ်တပဝ်သူဉ်ပဝ်သားအပူး. တၢ်မံမီၫ်ကဲ့းတၢ်ကဲထီဉ်အသားလာအပူးကွံဝ်လာဒုးနားထီဉ် သားအပူးလီါ.
- ≈ အါတက္န္ဂ်ာအို််ာဒီး တ႑်ထံဉ်တ႑်ကလ႑်ဘဉ် တ႑်လ႑အတဂၤ တခ်ဳိႉ
- ≈ ကျွဲးစားပဒ္နဉ်ဝဲတ႑်သူဉ်တဖဉ်လၢအဒူးသူဉ်နိုဉ်ထီဉ်အီးလၢ တ႑်လၢအပူးကွံ့ဝ်.
- ≈ တၢ်တဘဉ်ဘျီးဘဉ်ဒါ လၢတၢ်ဖံးတၫ်မၤဒီးတၢ်ရုလိဝ်မှဝ်လိဝ် အပူၤ.
- ခီဖျိလ၊ PTSD မှါတါလ၊ကဲထီဉ်ညီနုါယုဝ်ဒီး သးအတါဆူး တါဆါအဂၤအယိ, အရုဒိဉ်လ၊ ပကွါစုါကီးတါဆါအဂၤ အတါပနီဉ်တဖဉ်လီး. တါသးအုးတါမုါလါလ၊ဝ်တါဆါ အတါ ပနီဉ်တဖဉ်အိဉ်စုါကီး ဒီးအရုဒိဉ်လ၊ တါကဘဉ်သံကွါအီးလီးတဲ့၊ လီးဆဲးအါထီဉ် ဒ်သီး တါနာပြာကအိဉ်အါထီဉ် နှဉ်လီး. အဒိ, တါသံကွါဘဉ်ဃးဒီး တါဆိကမိဉ်ဆိကမးလ၊အဲဉ်ဒီးမ၊သံလီးက္၊ အသး, အတါမံတါဂဲ၊, အယဲးလီးထဲလဲဉ်, အကလာါဘဉ်အလုါ အပူးအိုဉ်ထဲလဲဉ်, သးအတါဟူးဝး, ဒီး တါကဲထီဉ်အသးလ၊ အအိဉ်ဒီးတာသူဉ်ပိါသးဝးအါတလာမှါဂု၊ တာသူဉ်ပိါသးဝးစု၊ တလ၊. တာသံကွခ်အော်တေစ်ဉ်ကမျာ။လ၊ တာသုထံဉ်သူဉ်ညါ အသးတာဆူးတာခံခါယိဝ်ထဲလဲဉ် နှင့်လီး.
- ဘဉ်ဃးလၢ trauma နှဉ် တ႞တဲဖျါထီဉ်တ႞တူ႞ဘဉ်တ႞ ဒီး တျ်မးအီးလာဘဉ်ဆာဘဉ်ကတီ႞ မှ႞တ႞အရုဒိဉ်ဖးဒိဉ်လီး ပှးလၢ အလဲးခီဖျိဘဉ် trauma နှဉ်မှ်ျမားနှါတျ်မာစားဆိဆိအယို, အသးအပူးလီ႞ဘျါဆိသ့ဒီး တ႞လာအမာဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးအီးတဖဉ် နှဉ်တအိဉ်ယံဝ်ထဲနှဉ် ဒီး တမာဏးဂီးတ႞အါထဲနှဉ်ဘဉ် အဒို, ပိဝ်မှဉ်တဂာမှ႞ဘဉ်တ႞မာအီးတရီတပါအယို, အဝဲဘဉ်တ်၊ ဟုဉ်အီးတ႞ခွဲးတ႞ယဝ်လာကတဲနီးလီးတ႞ကဲထီဉ်အသးဒီး အတ႞တူ႞ဘဉ်တ႞ (တအိဉ်ဒီးတ႞မာကရီ) တဘျီဃီဖဲတ႞မာတရီ တပါဝံးအလီ႞ခံလီး တ႞နှဉ်အယိ အဝဲဘဉ်တဘဉ် တဒိးနှ႞ဘဉ် PTSD ခီဖိုလာ တ႞မာတရီတပါအီးအစိကမီးဘဉ်တ်မာဆံးလီး စုံးလီးအီးဖးဒိဉ်အယိလီး အဝဲမှ႞ဘဉ်အိဉ်ဒီး

	တြင်္ဂဘိုး တင်္ဂမိုင်ဆုံး, ဒီး တင်္ဂျီးတင်္ဂဖူး ဒီး တဒိုးနှင်္ဂဘဉ် တင်္ဂမေစπ အယိ, ယံဝ်လီးအယိ, အဝဲကနှင်္ဂဘဉ် PTSD ခ်ီဖိုလ၊ တင်္ဂမေးတရီတပါအီး အစိကမီး တဘဉ်တင်္ဂမေးဆုံးလီးစှၤလီးအီးအယိလီး
 PTSDs should be treated by professionals. 	— PTSD ဘဉ်တ1်ကူစါအီးလၢ ပှာကူစါယါဘျ်တ1်လၢ လု1်အီဉ်လု1်အီ သးသမူလာတ1်မာ့ဒ်အံး လၢ အိဉ်ဒီးကံ1်စီတ1်သ့တ1်ဘဉ်

B. What a church can do ခေ တၢ်လာတၢ်အိဉ်ဖိုဉ်မၤသ့

_	Pre	esence: be present.	_	တ	အြိဉ်သကိးဒီးပုၤ - အိဉ်နီ်ာကီ််
	≈	Be there.		≈	အိဉ်ဖဲနှဉ်ဒီးအီ၊ နီါ်ကီါ လ၊သူဉ်လ၊သး.
	≈	Be a witness of his or her suffering. (Many times, people suffer and no one knows.)			ကဲထီဉ်ပှၤအထံဉ်ထွဲ အုဉ်အသးသံ့ လၢ ပှၤဆါအတ [်] တူ်ဘဉ်တ် (အါစုအါဘျီ, ပုၤကညီတဖဉ်တူ်ဘဉ်တၢ်ဒီး
-		actice: How you are present with			မတၤမးတသူဉ်ညါ)
	≈	Let people tell their stories.	_	တ	မြာဃုဝ်တ႑် - နအိုဉ်သကိုးဒီးအီၤဒ်လဲဉ်ဒ်လဲဉ်
	≈	Listen to their stories.		မ်ဥ္ပ	ာာ်အရုဒိဉ် လီၤ.
	≈	Allow the experience and expression of feeling.		≈	ပျဲပှၤသူဉ်တဖဉ်တဲအသးသမူအတ ^{်္} လဲၤခ်ီဖျိႇ
	≈	Provide a safe place. Don't judge.		≈	ကနဉ်လၢတ႑်သးစၢ႑်ဆၢႉ
	≈	Encourage them to get involved in the community of faith.		≈	ပျဲပှၤသ့ဉ်တဖဉ် ကပၥ်ဖျါထီဉ် အတင်္ဂတူ်ဘဉ် ခီဉ်ဘဉ်တင်္ဂ (ဟီဉ်, မဲ၁်ဆုး, သးဒိဉ်, သးခု,).
	≈	Help people recognize and develop their resources.		≈	ဟုဉ်အီးတၢ်ဘံဉ်တၢ်ဘာ. တဘဉ်စံဉ်ညီဉ်တၢ်တဂ့ၤ.
_	Pro	oclamation		≈	ဟုဉ်င်္ဂါဟုဉ်ဘါအီၤဒ်သိးကနှၥ်လီၤမၤသကိးတ႑်လၢ
	≈	Proclaim God's truth.			တါစူါတါနှင်အတဝၢအပူၤ.
	≈	Gently correct distorted concepts of God (God is unavailable, unfair,		≈	မၤစၤာအီးလၢကထံဉ်ကူးအတၤလဉ်, ကသူဒီး
		and uncaring).			မၤဂ္၊ထီဉ်အတၤလဉ်တက္ခ်ာ.
	≈	Be the grace-based church.		≈	ကဲနှဲ တၢ်အိဉ်ဖိုဉ်လ၊ အဟ့ဉ်တာ်ဘျူးတာ်ဖိုဉ် ဒီး တမ့ာ်
					ဟုဉ်တ1်စဉ်ညီဉ်ဘဉ်နှဉ်တက္¶.

Some forms of Spiritual abuse that a church needs to avoid:

- Not allowing people to question the authority of the church.
- Creating an atmosphere of secrecy.
- Fostering an elitist attitude (power and control).
- Making spirituality become a matter of external performance, not internal character.
- Perverting the attributes of God and motivating people through fears (punish instead of heal).
- Bullying and burdening church members.
- Sexual and physical abuse.

- တၫ်မၤတရီတပါလၢသူဉ်ဂ့ၢ်သးကျိုးတခီ အိဉ်သံ့စ္^{င်}ာကီး လၢတၢ်အိဉ်ဖိုဉ်တဖဉ်အပူးအယိ ကဘဉ်ပလီၫ်သူဉ်ပလီၫ်သးလီၤ. တၢ်လၢတၫ်အိဉ်ဖိုဉ်ကြၫးဟးဆုံးတဖဉ်မှၫဝဲ -
- တပျဲပှၤသံကွ႑်သံဒိုးတ႑်အိဉ်ဖိုဉ်အတ႑်ကူဉ်အတ႑်ဖံးတ႖မၤ.
- အိဉ်ဒီးတ¹ပၥ်ခူသူဉ်တ¹တဖဉ်လၢတ¹အိဉ်ဖိုဉ်အပူၤ.
- ခိဉ်နှစ်က်ပဝိသးလ၊ ပူးအဂၤကဘဉ်ပဝ်ကဲစူစ်အကလုစ် ခဲလာဝ် (တီးစိတီးကမီး ဒီး ပာဆာရဲဉ်ကျွဲးတစ်ခဲလာဝ် တအိဉ်ဒီးတစ်မားယုဝ်တစ်ဒီးပုံး).
- တာ်ဒူးကဲထီဉ်သူဉ်ဂ့ာ်သးကျိုးတဖဉ်လ၊ တာ်လ၊ဖျါလ၊အချ၊ ဒီး တမ့ာ် တာ်ဒူးကဲထီဉ်သကဲဉ်ပဝးအဂ္ဂၤ လ၊အညါပူး.
- ဘိးကမဉ် ယွာအက်္ဂအစီ ဒီး ထိဉ်ဟူးထိဉ်ဂဲာပှာ ခီဖို
 တာ်မာပျုံးမာဖုး (တမာဘျ်, အခိဉ်တလိဉ်စံဉ်ညီဉ်တာ်).
- မၤနာၤမၤယဉ်ဒီးမာဃာမၤစုဝ်တါလာတါအိုဉ်ဖိုဉ်ဖိတဖဉ်အဂ်ီါ.
- တၢ်မၤတရီတပါ လၢနီၢိခ်ိဒီး သွံဉ်ထံတၢ်ရှလိဝ်.
- ? Have you noticed symptoms of PTSD among your church members?
- **?** What steps have you taken to care for these people?
- ? What would you like to do to be more aware of the suffering and bring them to the healing light of Jesus?
- ? နထံဉ်ဘဉ် PTSD အတၢ်ပနိုဉ်တဖဉ် လၢနတၢ်အိဉ်ဖိုဉ်ဖိသုဉ်တဖဉ်အကျါ၏.
- ? နဟုံးနှ ်ာချီဉ်ခါမနုၤတဖဉ်လၢနကဟုကယဉ် ပု၊သူဉ်တဖဉ် လဲဉ်.
- ? နအဲဉ်ဒီးမၤတၢ်မန္၊ ဒ်သီးနကသဉ်ညါအါထီဉ်တၢ် ဘဉ်ဃးဒီးပူးအတၢ်တူၫ်ဘဉ်တၢ် ဒီး နကဟဲစိဉ်အီး ဆူခရံဉ်အတၢ်မၤဘျှါအတၢ်ကပီးအပူ၊ ဒ်လဲဉ်.

IX. Self-care IX. တါကဟုကယၥ်လိ၁်က္ၤသး

A. Occupational hazards

က. တါဘဉ်ယိဉ်တါကီတါခဲလာအကဲထီဉ်အသးလာတါမၤလီါအပူၤ

	- Unreasonable expectations	_	တၫ်မုၢ်လၫ်တဖဉ်လၢ အဂ္ဂါအဝီတအိဉ်ဒီးတကြား.
	Unreasonable work schedule Idolization of people	_	တၢ်မၤအဆၢကတိၢ်တဖဉ်လၢအဂ္ၢ်အဝီတအိဉ်ဒီးတကြား.
_	Unsatisfactory counseling results	_	တၢ်ယူးယီဉ်ပၥ်ကဲပှၤကညီလၢအတလၢကွံ၁်အခၢႉ
		_	တၢ်ကဟုကယၥ်အစၢလၢတကဲထီဉ်တၢ်သးမံ•
			<u>-</u>

B. Other constraints

ခ. တြကြီးတခဲ့တြီးတြံစုးအဂၤ

- Ti	me constraints	_	တ္ခ်ာဆာကတ္ခ်ိုတအို၌့
	hysical constraints	_	ီ နီါခိလူ၊မၤတါခဲလၢ၁်တန္ ါ.
– Se	elf-doubt or grandiosity		9 1960196019009 18
– Uı	nrealistic expectations of oneself	_	တင်္ဂထိဉ်လိဝ်က္၊သးအိဉ်ဒီးတင်္ဂသးဒ့ဒီ မ့တမ့င်္ဂ
	urnout		တ [်] းထံဉ်လီးက္၊သးဒိဉ်တလၢ.
	ailure in family responsibility	_	တ္ပါမုိက္ေလးလပ္လလုတ္လပ္သိုအဝီတအို၌ဒီး
— Ph	hysical illness and depression		· -
- Cc	ounseling without Godliness		തനും
		_	တၢ်လီးတူဝ်လီးကဝ်ကွံဝ်လာဟံဉ်ဖိဃီဖိမူဒါ.
		_	နီ ်ခိဒီးသးအတ ်ဆူးတ ်ဆါဟဲအိဉ်ထီဉ်.
		_	တင်္ဂကဟုကယဉ်တင်္ဂတအိဉ်ဒီးတင်္ဂဘဉ်ယွၤအသး.

C. What you can do

ဂ. နမာမန္၊သဲ့လဲဉ်.

_	Accept the fact that you are human.	_	တူၫ်လိ၁်လၢနမ့္ၫ်နဲဒဉ်ပုၤကညီလီၤ.
-	Be responsible in your own home.		
_	Prioritize.		မၤလၢပှဲၤနမူနဒါလၢနတံဉ်နဃီအပူၤ.
_	Strategize and manage expectations.	_	မၤတၢ်လၢအရုဒိဉ်အဆိႉ
_	Set up/use a network of resources.	_	ကူဉ်ကျွဲၤတၢ်ဒီး ပၢဆု၊ပုၤဂၤအတၢ်မှၢ်လၢ်တဖဉ်.
_	Set realistic and healthy boundaries.		
_	Follow Jesus' practice of rest.	_	ဒုးအိဉ်ထီဉ် (မ့) သူ တၫ်မၤစၢၤအကျိုအကွဝ်တဖဉ်.
	≈ Matthew 8:18		

- \approx Mark 6:31 "Come with me --- to a quiet place."
- Practice Sabbath.
 - Recall the one from whom freedom comes. Your value is determined by who you are in Christ as opposed to your value determined by what you do.
 - \approx Rest and relax in His presence.
 - ≈ Reenergize, refocus, and renew commitment.
- Keep claiming the light of Jesus

- ပင်လီ၊ နသးသမူအတာ်ဟူးတာ်ဂဲ၊အဆာတဖင် လာအခ်ဳပညီအိုင်္ဂိုးအအိုင်ဆူင်အိုင်ချ့.
- လူးပိၥ်ထွဲမၤထွဲဒ်ခရံ၁်အိဉ်ဘုံးအိဉ်သါ.
 - ≈ ພະລີ ຄະວຄ
 - ≈ မါ်ကူး ၆း၃၁ "ဟဲသုကစါဒဉ်သုဝဲဆူတါတဒၢ လၢပ္ဒါမုါကနၢအလီါ, ဒီးအိဉ်ဘုံးတစိါတလီါ တက္ခါ."
- မၤထွဲမှါအိဉ်ဘုံးနံၤ
 - ≈ သူဉ်နီဉ်ထီဉ်ပှၤတဂၤလၢအဟာ့ဉ်နၤတၢ်သဘျှတကာ့ါ. နလုါနပ္စၤသန္ၤထီဉ်အသးလၢခရံဉ်အပူၤ ဒီး တသန္ၤထီဉ်အသးလၢတၢ်လၢနမၤဘဉ်.
 - ≈ အိဉ်ဘုံးအိဉ်သါ လၢယွၤအခ်ီဉ်ထံးတက္ှၤ.
 - pprox ဟုံးကွာလုံာ်ဘါ, သးစားာ်ဆာကွာာ, ဒီး မာသီထီဉ်ကွာာနတာ်အာဉ်လီာ.
- ဃုဒီးဃ့ ကစ1်ခရံဝ်အတ1်ကပီၤထီဘိတက္1.
- **?** Why is it important to have the discipline of self-care?
- ? What are the consequences of not practicing the discipline of self-care?
- ? ဘဉ်မနု၊ တင်္ဂကဟုကယဉ်ကူးသး မှ ါတင်္ဂအရူဒိဉ်လဲဉ်.
- ? တင်္ဂကဟုကယဉ်ကူးသးမှင်္ဂတအိဉ်အယိ တင်္ဂမန္း လူးပိဉ်ထွဲထိဉ်အသးသုလဲဉ်.

X. Conclusion X. တါကတိၤလၢခံ

- As a counselor, you do not need to have all the answers or know all the techniques.
- Always remember the concept of Imago Dei and have compassion.
- The most important resource is prayer.
- Help people recognize and develop their resources. Help people to help themselves.
- Be human and allow God to use you. The Holy Spirit can lead you when you are with people in time of their need to listen and support them.
- Keep learning!

- နမ့္ဂ်ဳပ္၊ကဟုကယဝ်တ႑်သနဝ်က္, တလိဉ်လၢနသ့ဉ်ညါ တ႑်အစၢတဖဉ်ခဲလၢဝ် ဒီး တ႑်မ၊ အကျို၊ အကွဝ်ခဲလၢဝ် ဘဉ်ႉ
- မးစား ပှာသူဉ်တဖဉ် လာကထံဉ်လီးကာ့ ကျွဲလာ အကမာစားလိဝ်သးသူ ဒီး ကမာဂ္စာထီဉ်ဝဲ.
- မှါနဲပှာကညီ ဒီးပျဲယွာသူနာတက္နာ့ သားမှာစီဆုံ
 ကမာစာာနာ ဖွဲ့နေအိုဉ်ဒီးပှာတဖဉ် ဖွဲ့အဝဲသူဉ်လိဉ်ဘဉ် နတာ်ဒိကနဉ်ဒီးနတာ်ဟုဉ်င်္ဂါဟုဉ်ဘါအခါ တက္နာ့
- မၤလိတ႑်ဆူညါ.

Appendix A – Christian Dating လံဉ်ဘူးစဲ က – တင်္ဂကတဲဉ်ကတီးခရံဉ်ဖိအတင်္ဂဆီဟံဉ်ဆီယီ (တင်္ဂပဉ်တင်္ဂအဲဉ်တီ)

Please visit to print: ဝံသးစူးလဲးထီဉ်လၢ ဒီး စဲကျုံး -

https://drive.google.com/folderview?id=0B19u6GPALdafcm5IOVNGLWxLYIU&usp=sharing&tid=0B19u6GPALdafbzhKckJ4LXRmZ3M

Appendix B — Pre-marital Counselling လံ၁်ဘူးစဲ ခ – တချူးတ႑်တဲ့တ႑်ဖြိုတ႑်ကဟုကယဉ်

Please visit to print: ဝံသးစူးလဲးထီဉ်လၢ ဒီး စဲကျံး -

https://drive.google.com/folderview?id=0B19u6GPALdafV1U5X21vVm1ycVE&usp=sharing&tid=0B19u6GPALdafbzhKckJ4LXRmZ3M

BIBLIOGRAPHY

- American Psychiatric Association, *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 5th Ed.*Washington, DC: American Psychiatric Publishing, 2013
- Arnold, William V. Introduction to Pastoral Care. Philadelphia, PA: The Westminster Press, 1982.
- Benner, David G. Strategic Pastoral Counseling. Michigan: Baker Academic, 2003.
- Berger, Kathleen S. The developing person through the lifespan. 9th ed. New York: Worth Publishers, 2014.
- Centers for Disease Control and Prevention. "Adolescent Health: Leading Causes of Death," http://www.cdc.gov/nchs/fastats/adolescent-health.htm. Accessed 14 September 2015.
- Fostering Resilience, *The 7 Cs: The Essential Building Blocks of Resilience*. http://www.fosteringresilience.com/7cs_parents.php. Accessed 15 September 2015.
- Hills, Clara E. *Helping Skills: Facilitating Exploration, Insight, and Action, 4th Ed.* Washington, DC: American Psychological Association, 2009.
- Wilcox, S. Allen, Theodore P. Remley, and Samuel T. Gladding. *Ethical, Legal, and Professional Issues in the Practice of Marriage and Family Therapy.* 5th ed. Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall, 2006.
- Wilson, S. D. Released from Shame. Illinois: InterVarsity, 2002.